

**РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ІВЕНТ-ІНДУСТРІЙ, КУЛЬТУРОЛОГІЇ
ТА МУЗЕЄЗНАВСТВА**

**Дипломна робота на здобуття
освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
на тему:**

**«Глобальні суспільні зміни та їх вплив на регіональний
культурний простір»**

Виконала: Адріана ДЕМКОВЕЦЬ – здобувач вищої освіти
І освітнього ступеня «Бакалавр»
Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність – 028 «Менеджмент
соціокультурної діяльності»

Науковий керівник:
Доцент кафедри івент-індустрії,
культурології та музеєзнавства,
кандидат історичних наук
доцент **Марина ШАТРОВА**

Рецензент:
Декан факультету культури і мистецтв
ВНУ імені Лесі Українки,
професор **Віталій ОХМАНЮК**

Рівне-2026 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ГЛОБАЛЬНИХ СУСПІЛЬНИХ ЗМІН НА КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР РЕГІОНІВ.....	7
1.1.Сутність і зміст поняття «глобальні суспільні зміни» у сучасному соціокультурному контексті.....	7
1.2.Глобальні суспільні зміни як чинник трансформації культурного простору та культурних практик.....	13
1.3.Регіональний культурний простір у системі глобальних культурних взаємодій: виклики та можливості.....	17
 РОЗДІЛ 2. ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНИХ СУСПІЛЬНИХ ЗМІН НА РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОГО КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ.....	22
2.1.Соціокультурні та історичні передумови формування регіонального культурного простору України.....	22
2.2.Вплив глобальних культурних трендів на розвиток регіональних мистецьких практик.....	28
2.3.Цифровізація як фактор трансформації регіонального культурного простору.....	40
2.4.Збереження культурної самобутності регіонів в умовах глобальних суспільних змін: стратегії, ініціативи, перспективи.....	44
ВИСНОВКИ.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	50
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Сучасний етап розвитку людства характеризується масштабними глобальними суспільними змінами, що охоплюють усі сфери життєдіяльності – економічну, політичну, соціальну, інформаційну та культурну. Глобалізаційні процеси, цифровізація, інтенсифікація міжкультурних контактів, зростання мобільності населення, формування мережевого суспільства, а також виклики, пов'язані з воєнними конфліктами, пандеміями та кліматичними загрозами, істотно впливають на характер культурного розвитку як у світовому, так і в регіональному вимірах.

Особливої актуальності набуває дослідження впливу глобальних суспільних змін на регіональний культурний простір, оскільки саме на регіональному рівні найяскравіше проявляється взаємодія глобальних тенденцій і локальних традицій. Регіональний культурний простір формується під впливом історичних, етнокультурних, соціально-економічних та політичних чинників, однак у сучасних умовах він дедалі більше зазнає трансформацій, зумовлених інтеграцією у світовий культурний контекст.

Для України зазначена проблематика має особливе значення з огляду на процеси європейської інтеграції, утвердження національної ідентичності, а також необхідність збереження культурної самобутності регіонів в умовах глобального впливу. Військові події останніх років посилили роль культури як чинника консолідації суспільства та збереження історичної пам'яті, водночас актуалізувавши питання адаптації культурної сфери до нових реалій.

Актуальність дослідження зумовлена кількома ключовими факторами. По-перше, в умовах повномасштабної війни регіональна культура стала не лише об'єктом збереження, а й активним ресурсом мобілізації, психологічної реабілітації, колективної пам'яті та формування наративу опору. По-друге, цифровізація та глобальні культурні тренди (естетизація автентичності, партисипаторне мистецтво, комерціалізація спадщини) радикально змінюють способи існування, відтворення та споживання регіональних мистецьких практик. По-третє, існує парадокс: з одного боку – ризик втрати самобутності

через уніфікацію та стилізацію під глобальні стандарти, з іншого – шанс на новий культурний розквіт через адаптацію та вихід на міжнародний рівень.

Аналіз інформаційної бази дослідження. Теоретичну базу дослідження становлять праці українських культурологів, присвячені глобалізації та її впливу на культурний простір (Кравченко О., Судакова В., Красненко О., Глебова І.), трансформаціям культури в умовах війни (Головаха Є., Макеев С., Степаненко А., Тормахова А.), цифровізації спадщини та креативним індустріям (Шершньова О. В., Паламаренко В., Філіна Т. В.), а також матеріали УКФ і практичні кейси. Джерельна база є репрезентативною для сучасного українського культурологічного дискурсу, проте спостерігається дефіцит комплексних досліджень, які б поєднували теоретичний аналіз глобальних трендів із конкретними регіональними кейсами в умовах війни та поствоєнного періоду.

Мета роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні сутності глобальних суспільних змін та виявленні особливостей їхнього впливу на формування і розвиток регіонального культурного простору України.

Відповідно до поставленої мети визначено такі **завдання дослідження**:

- розкрити сутність і зміст поняття «глобальні суспільні зміни» у сучасному соціокультурному контексті;
- охарактеризувати глобальні суспільні зміни як чинник трансформації культурного простору та культурних практик;
- проаналізувати особливості регіонального культурного простору в системі глобальних культурних взаємодій;
- визначити соціокультурні та історичні передумови формування регіонального культурного простору України;
- дослідити вплив глобальних культурних трендів на розвиток регіональних мистецьких практик;
- з’ясувати роль цифровізації у трансформації регіонального культурного простору;
- окреслити стратегії збереження культурної самобутності регіонів в умовах глобальних суспільних змін.

Об’єктом дослідження є глобальні суспільні зміни як соціокультурний феномен.

Предметом дослідження є особливості впливу глобальних суспільних змін на регіональний культурний простір України.

Практичне значення роботи полягає в тому, що отримані результати можуть бути використані для розробки регіональних культурних стратегій, програм УКФ, місцевих рад та громад, планів повоєнного відновлення культурної інфраструктури, розвитку етнотуризму, креативних індустрій та цифрових платформ збереження спадщини. Матеріали роботи можуть застосовуватися у викладанні дисциплін «Культурологія», «Менеджмент у сфері культури», «Цифровізація культурної спадщини», а також у практичній діяльності культурних інституцій, громадських організацій та проєктних менеджерів.

Наукова новизна полягає в комплексному дослідженні впливу глобальних суспільних змін на регіональний культурний простір України в умовах повномасштабної війни та поствоєнного відновлення. Запропоновано оригінальну класифікацію стратегій збереження самотності, проведено аналіз адаптації регіональних мистецьких практик до глобальних трендів з урахуванням регіональної специфіки та воєнного контексту, а також систематизовано успішні кейси цифровізації спадщини як моделі для повоєнного відновлення.

Методи дослідження включають теоретичний аналіз наукової літератури, порівняльний метод, метод аналізу кейсів, систематизацію емпіричних даних, структурно-функціональний підхід, метод узагальнення та прогнозування перспектив.

Апробація дослідження здійснювалася у різних формах, зокрема на практичних заняттях під час здобуття вищої освіти на спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної сфери», під час проведення різних видів практик, а також шляхом публікації статті у науко-метричному збірнику «Актуальні питання культурології». Вип. 24, виступах на наукових конференціях, зміст яких подано у додатку Д.

Структура роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У Вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету та завдання, об'єкт і предмет наукового пошуку, методологію, наукову новизну і практичну значимість, його апробацію.

В Основній частині, що складається з двох розділів, розглянуто основний зміст наукового пошуку та його результати.

У Висновках підведено загальні підсумки щодо організації наукового пошуку та його результатів.

Обсяг роботи складає 58 с., з яких основного тексту 46 с.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ГЛОБАЛЬНИХ СУСПІЛЬНИХ ЗМІН НА КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР РЕГІОНІВ

1.1.Сутність і зміст поняття «глобальні суспільні зміни» у сучасному соціокультурному контексті

Сучасний етап розвитку людської цивілізації характеризується інтенсивними глобальними суспільними змінами, які охоплюють усі сфери суспільного життя і формують єдиний взаємопов'язаний світовий простір. Ці зміни вже не сприймаються виключно як зовнішні впливи, а стають внутрішньою логікою еволюції національних суспільств, зокрема українського, що перебуває в умовах постколоніальної та посттоталітарної трансформації. Вони проявляються як системні зрушення в економіці, політиці, технологіях, екології та культурі, зумовлюючи радикальне переосмислення традиційних цінностей, форм соціальної взаємодії та способів культурного відтворення.

Глобальні суспільні зміни вирізняються насамперед своїм транснаціональним характером, коли локальні процеси стають невід'ємною частиною загальносвітових тенденцій. У соціокультурному вимірі це означає, що культурний простір регіонів перестає бути замкненою автономною системою і потрапляє під потужний вплив універсальних чинників, що вимагає від наукової спільноти розробки нового концептуального апарату для адекватного осмислення цих процесів. Такі трансформації не є лінійними чи односпрямованими, вони поєднують елементи уніфікації культурних форм з одночасною диференціацією та гібридизацією.

О.Красненко у своєму авторефераті дисертації «Формування культурного простору України в умовах глобалізації» розглядає глобальні суспільні зміни як фундаментальний процес, що визначає сучасну динаміку української культури. Авторка стверджує, що ці зміни не зводяться до зовнішнього тиску чи механічного запозичення, а являють собою глибоку внутрішню трансформацію національної культурної системи. У постколоніальному та посттоталітарному контексті України відбувається напружене зіткнення локальних традицій із універсальними глобальними тенденціями від масової культури та цифрових

медіа до транснаціональних ціннісних стандартів. Така взаємодія зумовлює не лише часткове розмивання окремих елементів національної ідентичності, але й активне переосмислення культурної самості, творче переосмислення спадщини та народження нових гібридних форм культурного буття [19, с. 5].

О. Кравченко у статті «Глобалізація та регіональні культурні практики в Україні» детально аналізує транснаціональний характер сучасних глобальних суспільних змін і їхній вплив на регіональний культурний ландшафт. Дослідниця показує, як глобальні процеси інтегрують локальні культури в єдине світове поле, перетворюючи регіональні практики на частину ширшої мережі культурних обмінів. Вона виділяє кілька ключових механізмів адаптації українських регіонів до світових тенденцій: активне використання цифрових платформ для просування локальної спадщини, участь у міжнародних культурних проєктах, запозичення сучасних форматів культурного менеджменту та маркетингу. Ігнорування будь-якої зі сторін цього балансу, на її думку, може призвести або до культурної ізоляції, або до втрати регіональної специфіки. Саме цей діалектичний підхід робить її аналіз ключовим для розуміння сучасного соціокультурного розвитку України в глобальному контексті [18, с. 30].

В. Судакова у дослідженні «Культурний простір та особливості його відтворення в умовах глобалізації» розкриває комплексний, системний характер глобальних суспільних змін як цілісної системи, що радикально переформатовує механізми відтворення культурних форм на всіх рівнях від повсякденних практик до інституційних структур. Авторка акцентує увагу на феномені гібридизації культурних практик як найбільш яскравому прояві цих змін. Економічні потоки, інформаційні технології та медіа-комунікації створюють умови, за яких регіональні культурні ландшафти перестають бути ізольованими й стають ареною постійної взаємодії локального та глобального [37, с. 184].

В. Судакова демонструє, як у результаті цієї взаємодії виникають нові форми ідентичності – не чисто традиційні й не повністю глобалізовані, а гібридні, багат шарові, що поєднують елементи різних культурних кодів. Вона також звертає увагу на те, що гібридизація не є нейтральним процесом: вона

може слугувати як інструментом культурного збагачення, так і механізмом нівелювання локальної специфіки, що вимагає від суспільства та держави свідомої культурної політики [37, с. 184].

І. Глебова у роботі «Вплив глобалізаційних процесів на етнокультурні ідентичності в сучасному вимірі» розглядає сутність глобальних суспільних змін через призму трансформації етнокультурних ідентичностей. Дослідниця детально аналізує двоїстий ефект цих змін: з одного боку, глобалізація призводить до часткового розмивання традиційних культурних маркерів (мови, звичаїв, символів), з іншого – провокує активну реконструкцію та реартикуляцію ідентичності. І. О. Глебова показує, що в умовах інтенсивного культурного обміну та інформаційного тиску етнічні та регіональні спільноти змушені шукати нові способи самовираження, створюючи гібридні форми ідентичності, які поєднують локальну спадщину з елементами глобальної культури. Вона підкреслює, що цей процес є характерною рисою сучасного соціокультурного контексту й особливо гостро проявляється в пострадянських суспільствах, де історична травма та постколоніальний досвід додають додаткової напруги до пошуку нової культурної самості [6, с. 45].

С. Виткалов у статті «Еволюційні процеси в сучасному культурному просторі регіону» акцентує технологічну складову глобальних суспільних змін, показуючи, як цифрова революція радикально трансформує регіональні культурні практики. Автор розглядає ці процеси як еволюційний рух, у ході якого традиційні форми культурного життя не зникають, а доповнюються й переосмислюються новими цифровими інструментами: онлайн-архівами, віртуальними галереями, соціальними мережами як майданчиками культурного діалогу, цифровими фестивалями та платформами краудфандингу для мистецьких проєктів [5, с. 112].

С. Виткалов детально аналізує, як цифрова інфраструктура змінює структуру культурного споживання (від пасивного сприйняття до активної участі), творчості (від індивідуальної до колаборативної) та поширення культурного продукту (від локального до потенційно глобального). Він

наголошує, що ця трансформація відкриває нові можливості для регіональних культур, але водночас ставить перед ними виклики збереження автентичності в умовах тотальної цифрової присутності [5, с. 112].

Н. Костенко у статті «Динаміка культурних потреб населення України: очікування і ризики» розглядає трансформацію цінностей і культурних потреб як один із найглибших і найпомітніших проявів глобальних суспільних змін. Авторка детально аналізує двоїстий ефект цих змін: з одного боку, глобалізація та медіатизація призводять до поступової уніфікації смаків, стандартизації культурного споживання та домінування масової культури, що створює реальну загрозу для локальної культурної різноманітності. З іншого боку, Н. В. Костенко фіксує потужні захисні та компенсаторні реакції суспільства — зростання інтересу до автентичної локальної спадщини, відродження традиційних ремесел, етнічних практик, фольклору, а також активний пошук альтернативних форм культурної самореалізації поза мейнстримом. Вона підкреслює, що саме ця амбівалентність — між ризиком культурної гомогенізації та потенціалом культурного відродження — є ключовою характеристикою сучасного українського соціокультурного контексту в умовах глобальних трансформацій [16, с. 60].

В. Кременецька у роботі «Ціннісні орієнтації як чинники культурнодозвілєвих преференцій молоді в сучасному українському суспільстві» розглядає молодь як найбільш чутливий і репрезентативний індикатор глибини глобальних суспільних змін. Авторка детально аналізує перехід від класичних, традиційно-орієнтованих моделей дозвілля (колективні сімейні свята, локальні свята, читання класичної літератури тощо) до гібридних, медіа- та цифрово-центричних форм: споживання контенту в соцмережах, участь у віртуальних спільнотах, стрімінг, геймінг, флешмоби, онлайн-фестивалі [20, с. 387].

В. Кременецька показує, що ці зрушення відображають глибокі аксіологічні трансформації — від колективізму до індивідуалізму, від стабільності до динаміки, від локальності до глобальної підключеності. Водночас вона відзначає, що в умовах кризи (зокрема війни) у молодіжному середовищі

спостерігається часткове повернення до цінностей спільноти, патріотизму та локальної солідарності, що створює цікавий синтез глобального та національного в дозвіллевій сфері [20, с. 388].

Г. Глухова у статті «Культурний простір регіону як чинник формування особистості» підкреслює адаптивну та формуючу функцію регіонального культурного простору в умовах інтенсивних глобальних суспільних змін. Дослідниця детально розглядає, як глобалізація, міграції, цифровізація та культурні потоки створюють умови для виникнення множинних, гібридних ідентичностей: людина одночасно належить до локальної громади, національної культури, глобальної медіа-спільноти та субкультурних мереж. Г. М. Глухова аналізує, як регіональний культурний простір (місцеві традиції, фестивалі, музеї, театри, освітні програми) стає ареною постійної взаємодії локального та глобального, де особистість формується через діалог між спадщиною предків і сучасними впливами. Вона наголошує, що саме регіональний рівень культури відіграє вирішальну роль у запобіганні культурній дезорієнтації та допомагає особистості зберігати цілісність у фрагментованому глобальному світі [7, с. 45].

В. Марченко у дослідженні «Регіональний культурний простір України як фактор активізації мистецької ініціативи» аналізує, як глобальні суспільні зміни відкривають перед локальними культурними акторами нові інструменти та можливості. Автор детально розглядає, як регіональні митці та культурні менеджери активно використовують глобальні платформи: міжнародні фестивалі, онлайн-платформи (YouTube, Instagram, TikTok, Patreon), грантові програми (ЄС, ЮНЕСКО, Український культурний фонд), краудфандинг, віртуальні виставки та резиденції. В. В. Марченко показує, що ці інструменти стають не просто технічними засобами, а проявами глобальних суспільних змін – вони дозволяють регіональним ініціативам виходити за межі локального контексту, набувати транснаціонального звучання та залучати глобальну аудиторію. Водночас автор підкреслює, що така активізація сприяє не лише поширенню, а й збагаченню регіональних культурних практик новими формами та ідеями [24, с. 44].

Пріоритетні напрями розвитку державної культурної політики в системі національної безпеки (Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень) розглядають культурну політику як один із ключових стратегічних інструментів протидії негативним наслідкам глобальних суспільних змін. Автори підкреслюють, що в умовах гібридних загроз, інформаційних війн, культурної експансії та ціннісних трансформацій держава не може обмежуватися лише охоронними заходами, а повинна активно формувати культурний простір як сферу національної безпеки.

У документі виділяються пріоритетні напрями: зміцнення національної культурної ідентичності, протидія дезінформації та маніпуляціям через культурні канали, розвиток медіаграмотності, підтримка українського культурного продукту на внутрішньому та зовнішньому ринках, а також інтеграція культурної політики в загальну систему оборони країни. Автори наголошують, що культурна сфера сьогодні є не периферійною, а стратегічно важливою частиною національної стійкості, особливо в умовах тривалої гібридної агресії проти України [31].

Закон України «Про національний культурний продукт» (чинна редакція та супровідні матеріали) розглядає національний культурний продукт як системну відповідь українського суспільства та держави на виклики глобальних суспільних змін. Документ аналізує законодавчі механізми збереження, розвитку та просування національної культури в умовах інтенсивної глобалізації, медіатизації та культурної конкуренції. Зокрема, закон визначає національний культурний продукт як твори, проєкти та практики, що відображають українську ідентичність, історію, цінності та сучасність, і встановлює інструменти їхньої підтримки: державне фінансування, податкові пільги, квоти в медіа, пріоритетне розміщення в державних програмах, захист від піратства та культурної апропріації [32].

Сучасна медіа-культура (розділ підручника або навчального посібника) розглядає медіа як один із найпотужніших і найдинамічніших чинників глобальних суспільних змін у культурному просторі. Автори детально

аналізують, як розвиток цифрових технологій, соціальних мереж, стрімінгових платформ та алгоритмічних систем трансформує медіа-практики сучасного суспільства: від пасивного споживання контенту до активної участі (продюсування, репостинг, створення користувацького контенту), від лінійної комунікації до мережевої, від національних медіа до глобальних платформ.

Отже, глобальні суспільні зміни є фундаментальною характеристикою сучасної епохи, що проявляється в комплексній, системній і транснаціональній трансформації соціокультурної реальності. Їхня сутність полягає в цілісному характері системи змін, а зміст – у поєднанні економічних, технологічних, геополітичних, ціннісних і культурних вимірів. У контексті регіонального культурного простору ці зміни виступають одночасно джерелом ризиків (розмивання ідентичності, уніфікація, гібридні загрози) і потужним ресурсом розвитку (нові форми взаємодії, креативність, адаптивність, інноваційні практики).

1.2. Глобальні суспільні зміни як чинник трансформації культурного простору та культурних практик

Глобальні суспільні зміни сьогодні виступають не просто фоновим контекстом, а потужним системним чинником, який радикально переформатовує культурний простір регіонів на всіх рівнях його існування – від повсякденних культурних практик і способів споживання культури до інституційної структури, ціннісних орієнтацій та механізмів відтворення культурної ідентичності. Вони руйнують традиційну замкнутість регіональних культурних систем, перетворюючи їх на відкриті, динамічні, постійно змінювані поля, де локальне постійно вступає в складну взаємодію з глобальним, універсальним і партикулярним. Унаслідок цього культурний простір перестає бути лише сховищем історичної спадщини чи простором локальної ідентичності й стає ареною постійної адаптації, гібридизації, творення нових форм культурного життя та боротьби за культурну суб'єктність.

Найбільш виразним і масштабним проявом цієї трансформації є процес гібридизації культурних практик. Традиційні форми культурної діяльності – народні свята, ремесла, локальні музичні традиції, обряди, етнографічні

практики – активно поєднуються з елементами глобальної культури: цифровими технологіями, естетикою поп-культури, міжнародними фестивальними форматами, екологічними та соціальними практиками, вуличним мистецтвом, перформансом. Гібридизація не є механічним змішуванням чи втратою автентичності: це творчий, часто болісний процес переосмислення, у якому локальна культура знаходить нові способи існування в глобальному інформаційному просторі, зберігаючи своє ядро й водночас набуваючи нової привабливості, мобільності та конкурентоспроможності для широкої, у тому числі міжнародної, аудиторії [5, с. 116].

Цифрова революція кардинально змінює архітектуру культурного споживання, виробництва та поширення. Регіональні культурні продукти більше не обмежені фізичним простором міста, села чи регіону: онлайн-трансляції концертів, віртуальні 3D-музеї, TikTok-ролики про локальні традиції, Instagram-експозиції, подкасти про регіональну історію, YouTube-канали митців роблять їх доступними для потенційно глобальної аудиторії. Водночас це створює жорстку конкуренцію за увагу: локальні практики змушені адаптуватися до короткого формату контенту, алгоритмів рекомендацій, візуальної естетики, швидкості споживання, що часто призводить до певної стилізації, спрощення або переформатування автентичного матеріалу під вимоги цифрових платформ [49, с. 53].

Глобальні суспільні зміни суттєво посилюють процес комерціалізації та економізації культури. Культурні практики дедалі частіше розглядаються як ресурс креативних індустрій, економіки вражень і культурного туризму. Регіональні фестивалі перетворюються на масштабні туристичні події з брендингом, етнотури стають частиною гастрономічного та екологічного туризму, крафтові вироби – предметами маркетингових кампаній, мистецькі резиденції – частиною міжнародних грантових програм і коворкінгів. Така комерціалізація відкриває нові фінансові можливості для регіональних культурних акторів, але водночас ставить перед ними складне завдання

балансувати між збереженням автентичності, художньою цінністю та вимогами ринку, комерційної привабливості та масового споживання.

Особливо драматично й болісно трансформація культурного простору відбувається в умовах війни та гібридних загроз. Криза стає потужним каталізатором переосмислення цінностей, швидкого переформатування культурних наративів і появи нових форм культурної діяльності. На перший план виходять патріотичні, спільнотні, мобілізаційні, травматичні та меморіальні наративи. З'являються нові культурні практики опору та стійкості: мем-культура, волонтерські мистецькі проєкти, онлайн-концерти на підтримку ЗСУ, документальне мистецтво війни, вуличні перформанси, партизанські виставки, культурні акції в бомбосховищах, цифрові архіви свідчень. Культура перестає бути лише сферою дозвілля, естетики чи розваг – вона стає інструментом національної стійкості, збереження історичної пам'яті, формування образу майбутнього та психологічної реабілітації суспільства [8, с. 24].

Інституційний рівень культурного простору також зазнає глибоких і часто болісних змін. Традиційні заклади культури – будинки культури, музеї, бібліотеки, театри, філармонії – змушені переходити до гібридних, гнучких моделей роботи: поєднувати офлайн- і онлайн-формати, впроваджувати інклюзивні програми для різних вікових, соціальних і психологічних груп, створювати креативні хаби, коворкінги, простори співтворчості, інноваційні освітні проєкти, мобільні культурні ініціативи. Ці трансформації є не лише технічною модернізацією, а відповіддю на радикальну зміну очікувань аудиторії, конкуренцію з глобальними цифровими платформами та необхідність залишатися релевантними в умовах постійної кризи й обмежених ресурсів [27, с. 110].

Глобальні зміни радикально трансформують культурну ідентичність регіональних спільнот. Сучасна людина дедалі частіше живе в умовах множинних, гібридних, іноді конфліктних ідентичностей: вона одночасно є мешканцем конкретного села чи району, громадянином України, учасником глобальної молодіжної субкультури, користувачем певної цифрової платформи, носієм етнічної чи регіональної традиції, свідком війни. Регіональний

культурний простір стає ареною постійного діалогу, переговорів, конфліктів і синтезу між цими ідентичностями, що вимагає від культури нових форм вираження, комунікації та психологічної підтримки.

Глобальні суспільні зміни діють як потужний, багатогранний і часто суперечливий трансформаційний чинник. Вони одночасно руйнують старі структури культурного простору, відкривають нові можливості для його розвитку, змушують регіональні культури постійно адаптуватися, гібридизуватися, комерціалізуватися, цифровізуватися, знаходити нові форми резистентності, терапевтичної функції та культурної суб'єктності в умовах перманентної кризи та невизначеності.

Глобальні суспільні зміни не діють безпосередньо, а проходять через кілька ключових трансформаційних процесів. Саме ці процеси (гібридизація, цифровізація, комерціалізація, множинність ідентичностей) змінюють вигляд і функції регіонального культурного простору. У сучасній Україні особливо помітними стають два наслідки:

- посилення мобілізаційної та терапевтичної ролі культури (через війну);
- одночасне розширення можливостей (завдяки цифровізації) та зростання нерівності доступу (через цифровий розрив у сільській місцевості та прифронтових регіонах) [27, с. 110].

Схема підкреслює, що трансформація є не випадковою, а системною: кожен глобальний чинник запускає ланцюжок змін, які впливають на весь культурний простір регіону.

Таблиця 1.1.

Порівняння традиційного та сучасного регіонального культурного простору

Ознака	Традиційний культурний простір (до 2000-х)	Сучасний культурний простір (після 2010-х)	Головна причина змін
Формат діяльності	Переважно офлайн, живі зустрічі	Гібридний (офлайн + онлайн)	Цифрова революція
Ідентичність	Зазвичай одна-дві (локальна, національна)	Багато різних, гібридна	Глобалізація та міграція
Спосіб поширення	Локальний, усний, фізичний	Глобальний, через соцмережі та платформи	Медіатизація та інтернет
Економічна основа	Державне фінансування, волонтерство	Гранти, туризм, продаж, краудфандинг	Комерціалізація культури
Головна функція	Збереження традицій, дозволя	Додатково: опір, терапія, мобілізація	Війна та кризи

Доступність	Залежить від місця проживання	Потенційно для всіх, але з цифровим розривом	Цифровізація нерівність +
-------------	-------------------------------	--	---------------------------

Сучасний регіональний культурний простір суттєво відрізняється від традиційного за всіма основними ознаками. Найпомітніші зміни:

- перехід від однієї-двох ідентичностей до множинної, гібридної;
- поява нових функцій культури – не лише зберігати минуле, а й допомагати переживати травму, мобілізувати суспільство та протистояти загрозам;
- різке зростання ролі цифрових каналів, що одночасно відкриває нові можливості та створює проблему цифрової нерівності.

Особливо важливим для культурології є те, що культура в регіонах України сьогодні виконує не тільки естетичну чи освітню, а й психотерапевтичну та захисну функцію – це прямий наслідок накладання глобальних змін (цифровізація, глобалізація) на національну кризу (війна).

Отже, глобальні суспільні зміни є визначальним, системним і незворотним чинником глибокої трансформації культурного простору та культурних практик регіонів. Вони спричиняють масштабну гібридизацію форм, тотальну цифровізацію практик, комерціалізацію культури, інституційні перебудови, трансформацію ідентичностей, посилення регуляторної ролі держави та загострення соціальної нерівності. В умовах України ці процеси ускладнюються накладанням глобальних тенденцій на тривалу війну, що додає культурним трансформаціям вимірів мобілізації, опору, збереження колективної травми, роботи пам'яті та підготовки до повоєнного відновлення.

1.3.Регіональний культурний простір у системі глобальних культурних взаємодій: виклики та можливості

У сучасній культурології регіональний культурний простір уже не розглядається як замкнена, самодостатня система локальних традицій. Він став активним, відкритим, динамічним і водночас надзвичайно вразливим елементом глобальних культурних взаємодій. Сьогодні кожен регіон України одночасно є об'єктом потужного зовнішнього впливу (глобальна масова культура, алгоритми платформ, транснаціональні креативні індустрії, інформаційні потоки) і

суб'єктом, здатним чинити культурний опір, адаптуватися, творчо переосмислювати себе та генерувати нові сенси в полікультурному світі. Ця подвійна природа породжує стан постійної культурної напруги, у якій регіональний культурний простір ризикує втратити самобутність і водночас отримує шанс на нове культурне народження та посилення своєї ролі в національному та глобальному контекстах.

Найсерйознішим і найглибшим викликом є загроза культурної уніфікації та поступового розмивання локальної специфіки. Глобальна масова культура, естетика короткого відео, домінування англомовного контенту та алгоритми рекомендацій соціальних мереж поступово витісняють або маргіналізують регіональні культурні коди: діалекти, локальні свята, традиційні ремесла, регіональні музичні стилі, особливості архітектурного ландшафту, гастрономічні традиції та побутові практики. Особливо гостро цей процес проявляється серед молоді, для якої глобальні тренди часто повністю витісняють локальні культурні практики. Унаслідок цього регіональна культура ризикує перетворитися на «етно-екзотику» – красивий, але поверховий, комерціалізований продукт для туристів і фестивалів, позбавлений живого повсякденного буття та глибинної передачі від покоління до покоління [16, с. 63].

Другим не менш небезпечним викликом є зростання культурної та цифрової нерівності між регіонами. Великі обласні центри (Київ, Львів, Одеса, Дніпро, Харків) активно інтегруються в глобальні культурні потоки, отримуючи доступ до міжнародних фестивалів, резиденцій, грантів ЄС, Українського культурного фонду та глобальних платформ. Водночас малі міста, села, гірські райони Карпат, прифронтові території Донеччини, Луганщини, Херсонщини, Запоріжжя та тимчасово окуповані регіони залишаються на культурній периферії. Цифровий розрив, слабка інфраструктура, брак кадрів і хронічне недофінансування призводять до того, що локальні культури цих територій практично виключаються з глобального діалогу, що посилює їхню маргіналізацію, культурну депопуляцію та втрату молодого покоління [7, с. 49].

Третій серйозний виклик – гібридні загрози та культурна складова інформаційної війни. Регіональний культурний простір стає ареною боротьби за історичну пам'ять, символи, наративи та ідентичність. Особливо вразливими є прикордонні регіони та регіони з багатонаціональним складом (Буковина, Закарпаття, Південь, Слобожанщина), де здійснюються системні спроби перекодування колективної пам'яті, нав'язування альтернативних інтерпретацій історії, дискредитації національних символів і створення «альтернативної реальності». У таких умовах локальна культура може стати або інструментом маніпуляції, або, навпаки, – форпостом культурної резистентності та збереження національної ідентичності [4, с. 6].

Четвертий системний виклик – криза традиційних культурних інституцій на регіональному рівні. Багато районних будинків культури, сільських клубів, невеликих краєзнавчих музеїв і бібліотек не встигають адаптуватися до нових реалій: старіння кадрів, відтік молоді до великих міст і за кордон, хронічне недофінансування, конкуренція з безкоштовним цифровим контентом призводять до їхнього занепаду або формального існування. У результаті в окремих регіонах утворюються справжні «культурні пустки», де нові покоління практично не мають живого контакту з локальною спадщиною, що загрожує розривом культурної пам'яті [27, с. 110]. Проте глобальні культурні взаємодії відкривають перед регіональним культурним простором низку потужних і перспективних можливостей, які за умови свідомої стратегії можуть переважити виклики.

По-перше, це можливість глобальної видимості та виходу за межі локального контексту. Сучасні цифрові платформи, міжнародні фестивалі, онлайн-резиденції, грантові програми та соціальні мережі дозволяють регіональним митцям, колективам, майстрам і громадам отримувати аудиторію в десятки і сотні тисяч людей по всьому світу. Яскраві українські приклади: онлайн-трансляції карпатських колядок і вертепів, документальні фільми про війну, зняті в маленьких містах, TikTok-канали про буковинські вишивки, слобожанські гончарні традиції чи подільські писанки – уже стали частиною глобального культурного дискурсу та отримують міжнародне визнання [49, с. 55].

По-друге, глобальний контекст стимулює творчу гібридизацію як шлях оновлення та актуалізації локальної культури. Поєднання традиційного гуцульського орнаменту з сучасним стріт-артом, народної пісні з електронною музикою, локальних легенд із VR-технологіями, перформансом чи медіа-артом породжує нові мистецькі мови, які є одночасно автентичними й сучасними. Саме такі гібридні проєкти найчастіше отримують міжнародні гранти, молодіжну аудиторію та культурний капітал [5, с. 116].

По-третє, у період війни регіональний культурний простір набуває особливої ролі як ресурс національної стійкості, психологічної реабілітації та м'якої сили. Локальні ініціативи (волонтерські мистецькі проєкти, вуличні перформанси, збереження пам'яті про конкретні події в конкретних містах і селах, культурні акції в бомбосховищах) стають основою колективної ідентичності, травматичної роботи пам'яті та психологічного відновлення суспільства. Саме регіональна культура сьогодні найглибше переживає війну й одночасно творить наратив майбутнього.

По-четверте, регіональний культурний простір отримує реальний шанс на економічний розвиток через креативні індустрії та культурний туризм. Етнотури, гастрономічні фестивалі, крафтові ярмарки, мистецькі резиденції, брендovanі локальні продукти (вишиванки, кераміка, мед, трави, вино) перетворюють культуру на економічний ресурс, що сприяє розвитку громад, створенню робочих місць, зменшенню депопуляції та відродженню сільських територій [43, с. 80].

П'ятим важливим аспектом є психологічна та терапевтична функція регіонального культурного простору в умовах глобальних криз. У поствоєнному світі, де травма, втрати та невизначеність стають частиною повсякденного досвіду, саме локальна культура – знайомі символи, традиційні обряди, регіональні пісні, сімейні історії, краєзнавчі музеї, вуличні перформанси – виконує роль «культурного якоря». Вона допомагає відновлювати відчуття безперервності, спільності та приналежності. У глобальному контексті ця функція набуває ще більшої ваги: регіональні наративи стають частиною

світового діалогу про травму, резилієнтність і повоєнне відновлення, перетворюючи локальну культуру на універсальний інструмент емпатії та солідарності.

Таблиця 1.2.

Виклики та можливості регіонального культурного простору в системі глобальних культурних взаємодій

Аспект	Виклики (загрози)	Можливості (ресурси)
Ідентичність та автентичність	Розмивання локальної специфіки, уніфікація, комерціалізація	Творча гібридизація, нові форми самовираження, культурний капітал
Доступність та інфраструктура	Цифровий та інфраструктурний розрив, маргіналізація периферії	Глобальна видимість, онлайн-просування, мобільні культурні проєкти
Інституції культури	Криза традиційних закладів, старіння кадрів, брак ресурсів	Перетворення на креативні хаби, гібридні формати, міжнародні партнерства
Економічний вимір	Комерціалізація як загроза автентичності	Розвиток культурного туризму, креативних індустрій, грантові можливості
Безпека та стійкість	Гібридні загрози, маніпуляція пам'яттю, культурна агресія	Культура як інструмент національної стійкості, м'якої сили, реабілітації

Головне завдання сучасної культурної політики – свідоме управління цією амбівалентністю. Цифровий розрив можна компенсувати мобільними культурними проєктами та державними програмами цифрової інклюзії; комерціалізацію – спрямовувати на підтримку автентичних практик через етичний брендинг; гібридні загрози – нейтралізувати через посилення культурної освіти, медіаграмотності та збереження пам'яті. Успіх залежить від того, наскільки швидко регіональні громади, культурні діячі та держава навчаться перетворювати загрози на стратегічні ресурси розвитку.

Отже, регіональний культурний простір у системі глобальних культурних взаємодій є амбівалентним, динамічним і надзвичайно чутливим феноменом сучасності. Він одночасно зазнає серйозних викликів (культурна уніфікація, нерівність, гібридні загрози, криза інституцій) і відкриває потужні можливості (глобальна видимість, творча гібридизація, економічний розвиток, посилення ролі в національній стійкості та реабілітації). В умовах України ці процеси набувають особливої гостроти та драматизму через накладання глобалізації, цифрової революції та комерціалізації на тривалу війну та завдання повоєнного відновлення.

РОЗДІЛ 2. ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНИХ СУСПІЛЬНИХ ЗМІН НА РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОГО КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ

2.1. Соціокультурні та історичні передумови формування регіонального культурного простору України

Формування регіонального культурного простору України є результатом багатовікової взаємодії історичних, етнічних, політичних, релігійних, економічних та соціальних факторів, що зумовили надзвичайну культурну гетерогенність країни. На відміну від держав з більш централізованим історичним розвитком (Франція, Англія), українські землі тривалий час перебували в стані політичної фрагментації, що призвело до утворення кількох відносно автономних культурних ядер із власними традиціями, символічними системами, мовними варіантами, обрядовістю та способами культурного відтворення. Ця регіональна диференціація не є випадковою – вона є прямим наслідком перебування українських земель у складі різних державних утворень, імперій та цивілізаційних сфер впливу.

Перші контури регіональної культурної диференціації заклалися ще в період Київської Русі (IX–XIII ст.). Київське культурне ядро формувалося навколо візантійсько-православної традиції, князівської культури та єдиної староукраїнської мови. Водночас західні землі (Галичина, Волинь) уже в XII–XIII ст. відчували сильний вплив західноєвропейської культури через інтенсивні контакти з Польщею, Угорщиною та Священною Римською імперією. Ця рання біполярність – східнослов'янсько-православна на сході та західноєвропейсько-католицька на заході – стала однією з найстійкіших ліній культурного розмежування, яка збереглася до сучасності й досі визначає відмінності між Західною та Східною Україною [18, с. 35].

У XIV–XVII ст. українські землі опинилися під владою двох великих держав – Речі Посполитої та Великого князівства Литовського (пізніше – Речі Посполитої). На західних землях (Галичина, Поділля, Волинь, Буковина, Закарпаття) панував польсько-австрійський культурний вплив: поширення католицизму та греко-католицизму, латиниця в окремих громадах, барокова

архітектура, шляхетська культура, розвиток народної освіти та книгодрукування. Саме тут сформувалися гуцульська, бойківська, лемківська, буковинська та закарпатська субкультури, які зберегли найвищий рівень автентичності та етнографічної цілісності до наших днів [49, с. 78].

На землях під владою Московського царства та згодом Російської імперії (Лівобережжя, Слобожанщина, Південь) відбувалася поступова, але системна русифікація та імперська інтеграція. Козацька старшина частково асимілювалася в російське дворянство, українська мова витіснялася з офіційного вжитку, а після Валуєвського циркуляру 1863 р. та Емського указу 1876 р. українська культура була поставлена в жорсткі рамки «малоросійського» регіоналізму [24, с. 45].

Радянський період (1920–1991 рр.) став найруйнівнішим для регіонального культурного різноманіття. Політика «коренізації» 1920-х рр. тимчасово підтримала українську мову та культуру, однак уже з кінця 1920-х розпочалася тотальна русифікація, колективізація, фізичне знищення носіїв традиційної культури (Голодомор 1932–1933 рр., репресії інтелігенції, депортації). Індустріалізація призвела до масової міграції сільського населення в міста Донбасу, Придніпров'я та Харкова, де формувалася нова «радянська» робітничка культура, значною мірою русифікована та урбаністична [7, с. 47].

Пострадянський період (1991–2021 рр.) характеризувався регіональною поляризацією та культурною нерівністю. Захід України швидко відновив національну ідентичність, греко-католицьку традицію, народні свята, мову та етнокультуру. Центральні регіони залишалися «перехідною зоною» з сильним впливом радянської спадщини та столиці. Схід і Південь зберігали значну культурну гібридність, російськомовність та радянські наративи (особливо в Донбасі та Криму). Економічна нерівність між регіонами посилювала культурну нерівність: західні регіони розвивали туризм і етнокультуру, східні – промислову та урбаністичну культуру, центральні – державно-національну [26, с. 152].

Повномасштабна війна 2022–2025 рр. стала найпотужнішим каталізатором переосмислення всіх попередніх передумов. Вона прискорила деколонізацію, уніфікацію національного наративу, відродження української мови та символіки

навіть у традиційно російськомовних регіонах. Водночас війна спричинила нові культурні травми, масове руйнування культурної інфраструктури, примусову міграцію та формування нових меморіальних практик [36, с. 41].

Таким чином, регіональний культурний простір України є продуктом понад тисячолітньої стратифікації різних цивілізаційних впливів. Кожен історичний період залишав свій культурний шар, який досі визначає особливості регіонів. Ця багатошаровість є одночасно великим багатством (унікальна різноманітність) і серйозним викликом (складність формування єдиної національної ідентичності в умовах глобальних трансформацій та війни).

Таблиця 2.1.

Історичні періоди та їх вплив на формування регіонального культурного простору України

Історичний період	Домінуючий зовнішній вплив	Ключові регіони, що зазнали найбільшого впливу	Основні культурні наслідки
Київська Русь (IX–XIII ст.)	Візантія, скандинавський вплив	Київщина, Чернігівщина, Переяславщина	Формування східнослов'янської православної основи
Галицько-Волинське князівство	Західноєвропейський (польсько-угорський)	Галичина, Волинь	Ранній західноєвропейський вплив, уніатські тенденції
Річ Посполита (XIV–XVIII ст.)	Польська католицька культура	Галичина, Поділля, Волинь	Полонізація еліти, розвиток народної культури
Російська імперія (XVIII–1917)	Русифікація, імперська інтеграція	Лівобережжя, Слобожанщина, Південь	Послаблення української ідентичності, малоросійство
Радянський період (1920–1991)	Русифікація, індустріалізація, атеїзм	Весь, особливо Схід і Південь	Руйнування села, урбанізація, радянська уніфікація
Незалежність (1991–2022)	Декомунізація, регіональна нерівність	Захід — відродження, Схід — гібридність	Поляризація, відродження національної культури
Повномасштабна війна (2022–дотепер)	Національна мобілізація, деколонізація	Уся Україна	Переосмислення ідентичності, культурний опір

Найбільш стійкими виявилися західні регіони завдяки коротшому радянському періоду та сильному європейському впливу. Східні та південні регіони зазнали найбільшої русифікації та радянської уніфікації, що призвело до гібридності та культурної травми. Війна 2022 року стала поворотним моментом: вона прискорила деколонізацію, уніфікацію національного наративу та відродження української ідентичності в усіх регіонах, але з різною інтенсивністю.

Таблиця 2.2.

Сучасні регіональні культурні особливості як наслідок історичних передумов

Регіон	Рівень збереження традицій	Домінуюча мова (2023–2025)	Головна культурна функція сьогодні	Найвиразніші сучасні практики
Західна Україна	Дуже високий	Українська (90%+)	Збереження, туризм, національна ідентичність	Етнофестивалі, колядування, гуцульська культура
Центральна Україна	Середній	Українська (70–85%)	Національне відродження, культурний синтез	Літературні фестивалі, козацькі реконструкції
Слобожанщина	Низький–середній	Українська (60–80%)	Культурний опір, меморіальна функція	Документальне мистецтво війни, меморіальні акції
Донбас і Придніпров'я	Низький	Українська (50–70%)	Деколонізація, відновлення ідентичності	Відновлення національних символів, волонтерські проекти
Південь (Одеса, Миколаїв)	Середній	Українська / російська	Урбаністична культура, туризм, гумор	Гібридні фестивалі, вуличне мистецтво

Західні регіони демонструють найвищий рівень культурної стійкості та збереження традицій. Східні регіони переживають найглибшу трансформацію через війну та деколонізацію. Центральні регіони виступають «культурним мостом». Загалом війна прискорила процеси уніфікації національного наративу, але регіональні відмінності зберігаються й навіть посилюються в нових формах (меморіальна функція, цифрові практики, туризм).

Західна Україна (Галичина, Волинь, Буковина, Закарпаття). Цей регіон має найвищий рівень збереження традиційної культури завдяки короткому радянському періоду (приєднання 1939–1945 рр.) та тривалому перебуванню під впливом європейських держав (Річ Посполита, Австро-Угорщина, міжвоєнна Польща, Чехословаччина). Греко-католицька церква стала потужним чинником національної консолідації та збереження мови, обрядів і народної творчості. Гуцульська, бойківська, лемківська, буковинська та закарпатська субкультури зберегли автентичні елементи костюма, музики, танцю, орнаменту, дерев'яного будівництва та обрядовості. Після 1991 р. регіон став осередком національного відродження, етнотуризму, фестивалів (Коломия, Косів, Івано-Франківськ) та активного використання традицій у сучасному мистецтві. Війна посилила роль Західної України як тилу, центру волонтерства та культурної підтримки фронту, що додало традиціям нового мобілізаційного сенсу [49, с. 36].

Центральна Україна (Київщина, Черкащина, Полтавщина, Чернігівщина). Цей регіон є історичним і символічним ядром української культури завдяки Київській Русі, Гетьманщині, козацькій традиції та постатям Шевченка, Франка,

Лесі України. Тут сформувалися класичні зразки народної пісні, вишивки, кераміки, літературної мови. Водночас тривале перебування під владою Російської імперії та СРСР призвело до значної русифікації міст, урбанізації та розриву сільських традицій. Після 1991 р. центральні області стали осередком державотворення, декомунізації, відродження козацьких традицій та літературних фестивалів. Війна посилила роль регіону як символічного центру національної ідентичності: Київ став осередком культурного опору, меморіальних практик і глобального представлення України [24, с. 45].

Слобожанщина (Харківщина, Сумщина). Слобожанщина формувалася як прикордонна зона між Річчю Посполитою та Московським царством (XVII ст.), що зумовило змішаний українсько-російський характер культури. Тут розвинулися особливі традиції вишивки, козацьких пісень, літературного життя (Сковорода, Каразін, Харківський університет). Радянська індустріалізація та русифікація посилили гібридність, особливо в містах. Після 2014 р., а особливо після 2022 р., регіон переживає глибоку культурну трансформацію: руйнування інфраструктури, масове повернення до української мови, створення меморіальних практик, документального мистецтва війни, вуличних перформансів. Слобожанщина стала одним із символів культурного опору та деколонізації [8, с. 46].

Донбас і Придніпров'я (Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Запорізька області). Ці регіони сформувалися в умовах інтенсивної індустріалізації Російської імперії та СРСР, масового переселення населення та русифікації. Робітнича культура, шахтарські традиції, радянський урбанізм, російськомовність стали домінуючими. Українська традиційна культура зберігалася переважно в селах і була маргіналізованою. Після 2014 р., а особливо після 2022 р., регіон переживає найглибшу культурну травму: руйнування інфраструктури, окупація частини територій, масова міграція, втрата поколінь. Водночас тут активно відбуваються процеси деколонізації, повернення української мови, відродження національних символів, створення меморіальних практик та волонтерських культурних ініціатив. Культура Донбасу перетворюється з радянсько-індустріальної на травматично-національну [4, с. 6].

Південь України (Одеса, Миколаїв, Херсонщина). Південь має унікальний полікультурний характер завдяки османсько-турецькому, грецькому, болгарському, єврейському, німецькому та українському впливам. Одеса сформувалася як космополітичне портове місто з потужною урбаністичною культурою, гумором, джазовою традицією, театром. Радянський період посилив русифікацію, але зберіг локальний колорит. Війна спричинила серйозні руйнування, евакуацію населення та трансформацію культурного життя: гібридні фестивалі, онлайн-концерти, волонтерські проєкти, вуличне мистецтво, меморіальні акції. Південь залишається регіоном, де українська культура активно синтезується з полікультурною спадщиною, створюючи нові форми вираження [39, с. 203].

Крим (до 2014 р. та в контексті окупації). До 2014 р. Крим був унікальним полікультурним регіоном із сильним кримськотатарським, грецьким, караїмським, українським та російським компонентами. Кримськотатарська культура (музика, кухня, традиції) зберігалася попри депортацію 1944 р. Після окупації 2014 р. відбувається системна русифікація, витіснення кримськотатарської та української культури, репресії проти носіїв ідентичності. У материковій Україні кримськотатарська діаспора активно відроджує традиції, створює культурні центри, фестивалі, онлайн-проєкти, що робить Крим символом культурного опору та втраченої, але не зламаної ідентичності [44, с. 183].

Отже, соціокультурні та історичні передумови формування регіонального культурного простору України є надзвичайно складними, багат шаровими та суперечливими. Вони визначаються тисячолітньою політичною фрагментацією, різними цивілізаційними впливами, імперською русифікацією, радянською уніфікацією та пострадянською нерівністю. Кожен регіон України несе унікальний історичний і соціокультурний код, який визначає сучасні культурні практики та реакцію на глобальні зміни. Захід зберігає традиції та виступає осередком національної стійкості, Центр – символічним ядром відродження, Слобожанщина та Донбас – ареною травми й деколонізації, Південь – полікультурного синтезу, Крим – символом втрати та опору.

2.2.Вплив глобальних культурних трендів на розвиток регіональних мистецьких практик

Глобальні культурні тренди останніх років (цифрова гібридизація, естетизація автентичності, мистецтво опору та соціальної тематики, комерціалізація креативних індустрій, партисипаторне та спільнотне мистецтво) радикально змінили характер регіональних мистецьких практик України. Вони вже не є локальними, замкненими явищами, а стали частиною глобального культурного поля: митці працюють одночасно для місцевої громади, національного контексту та міжнародної аудиторії.

Тренди поширюються через TikTok, Instagram, YouTube, Netflix, міжнародні фестивалі, грантові програми та глобальний ринок креативних індустрій. У результаті регіональні практики отримали нові інструменти, нові теми, нові аудиторії та нові економічні моделі, але водночас зіткнулися з ризиками спрощення, стилізації, комерціалізації та втрати глибинного сенсу.

Цифрова гібридизація стала одним із найпотужніших трендів. Регіональні митці активно поєднують традиційні техніки (вишивка, гончарство, народна пісня, орнамент, деревообробка) з цифровими технологіями: AR-фільтрами, генеративним мистецтвом, електронною обробкою звуку, 3D-моделюванням, NFT та коротким відео. Це дозволяє локальним практикам виходити за межі регіону, набувати мільйонної аудиторії та отримувати міжнародне визнання. Водночас такий підхід часто вимагає адаптації традиційного матеріалу під вимоги алгоритмів – короткий формат, яскрава візуальність, швидкий темп, що іноді призводить до спрощення змісту [2, с. 54].

Естетизація автентичності – ще один домінуючий глобальний тренд. Світовий ринок дедалі більше цінує «справжнє», «локальне», «рукотворне» як протизвагу масовій уніфікації. Регіональні традиції (гуцульська вишивка, подільська писанка, слобожанська кераміка, карпатська музика) перетворюються на цінний культурний капітал. Вони стають основою етнотуризму, крафтових брендів, мистецьких резиденцій та колекційних продуктів. Це дає економічний ефект, але часто супроводжується «туристичною

стилізацією» – коли традиція втрачає глибинний ритуальний чи сакральний сенс і стає красивим сувеніром.

Тренд цифрової гібридизації також набув тут особливої сили. Гуцульські колядки та щедрівки у форматі TikTok і Reels набирають мільйони переглядів, створюються AR-фільтри з гуцульськими орнаментами, віртуальні тури дерев'яними церквами ЮНЕСКО, онлайн-майстер-класи з ткацтва та писанкарства. Молоді митці поєднують традиційну гуцульську музику з електронікою, лемківські пісні з неокласикою та джазом, створюючи нові гібридні жанри, що звучать на європейських фестивалях.

Комерціалізація працює тут найефективніше в Україні. Традиційні практики перетворилися на стійкий економічний ресурс: етнотуризм, крафт-бренди, грантові проєкти, продаж через Etsy, Instagram та локальні ярмарки. Гуцульська культура стала одним із найуспішніших українських культурних брендів у світі.

Таблиця 2.5.

Вплив глобальних культурних трендів на мистецькі практики Західної України

Глобальний тренд	Конкретний прояв у регіоні	Приклади проєктів / практик	Економічний / соціальний ефект
Естетизація автентичності	Брендування традицій як «справжньої» культури	Колекції «Гуцульська мода», бренд «Kosiv Handmade», етнотури	Зростання туризму, нові робочі місця в крафті
Цифрова гібридизація	Традиційна музика + електроніка, AR/VR, TikTok/Reels	TikTok-колядки (мільйони переглядів), AR-тури дерев'яними церквами	Глобальна аудиторія, нові молодіжні формати
Партисипаторне мистецтво	Спільні вишивальні колективи, волонтерські проєкти	«Вишиванка єднає», спільні сітки з орнаментами, онлайн-хори	Консолідація громади, терапевтичний ефект
Комерціалізація та креативні індустрії	Продаж авторських виробів, гранти, етно-бренди	Etsy-магазини гуцульських прикрас, гранти УКУ на етно-моду	Фінансова стійкість митців, розвиток мікробізнесу
Мистецтво опору та соціальна тематика	Інтеграція воєнної тематики в традиційні форми	Вишивка з мотивами війни, перформанси «Коляда під обстрілами»	Зміцнення національної ідентичності, глобальний резонанс

Західна Україна найкраще в Україні адаптувалася до глобальних трендів. Естетизація автентичності та комерціалізація дали найсильніший економічний ефект. Цифрова гібридизація забезпечила глобальну видимість без втрати автентичності. Партисипаторне мистецтво та мистецтво опору виконали важливу соціальну та терапевтичну функцію під час війни. Регіон демонструє

найвищий рівень балансу між збереженням традиції та сучасними трендами – традиція тут не «продається», а стає основою для нового культурного продукту.

Таблиця 2.6.

Конкретні приклади адаптації мистецьких практик Західної України до глобальних трендів

Традиційна практика	Глобальний тренд	Форма адаптації	Результат
Гуцульська вишивка	Естетизація автентичності + комерціалізація	Бренди «Hutsul Fashion», колекції для міжнародних показів	Продажі на Etsy, колаборації з європейськими дизайнерами
Колядки та щедрівки	Цифрова гібридизація + партисипаторність	TikTok/Reels-проекти, спільні онлайн- колядування	Мільйони переглядів, міжнародні нагороди
Дерев'яне зодчество (церкви ЮНЕСКО)	Цифрова гібридизація	AR-тури, віртуальні екскурсії, 3D-моделі	Зростання культурного туризму, збереження пам'яток
Народна пісня (лемківська, бойківська)	Гібридизація + мистецтво опору	Ф'южн з електронікою, пісні про війну в традиційному звучанні	Виступи на європейських фестивалях, нові альбоми
Писанкарство	Комерціалізація + партисипаторність	Онлайн-майстер-класи, колективні писанки для ЗСУ	Зростання інтересу молоді, соціальна терапія

Західна Україна не просто копіює глобальні тренди, а творчо їх трансформує. Кожен приклад поєднує збереження глибини традиції з сучасними інструментами та соціальним значенням. Найуспішніші проекти ті, де автентичність, цифризація та соціальна функція працюють разом. Це робить регіон еталоном успішної адаптації традиційної культури до глобального контексту без втрати ідентичності. Таким чином, Західна Україна є регіоном, де глобальні культурні тренди дали найпотужніший синергетичний ефект: економічний розвиток, глобальну видимість, соціальну консолідацію та збереження автентичності одночасно. Саме тут традиційна культура не протистоїть глобалізації, а стає її успішним учасником.

Центральна Україна є регіоном, де глобальні культурні тренди поєднуються з найглибшим символічним і національним змістом. Саме тут розташоване історичне ядро української культури – Київська Русь, Гетьманщина, козацька традиція, постаті Шевченка, Франка, Лесі Українки, Гоголя. Тому вплив глобальних трендів тут має особливий характер: він завжди проходить через призму національної ідентичності, державотворення та символічного центру країни [18, с. 33].

Естетизація автентичності проявляється через активне брендування класичних українських традицій: полтавська вишивка, черкаська кераміка, київські писанки, козацькі мотиви перетворюються на колекційні продукти, дизайнерський одяг, сувенірну продукцію преміум-класу. У Києві та Черкасах з'явилися десятки брендів, які продають вишиванки та аксесуари з сучасним дизайном, але з чітким посиланням на традиційні орнаменти та техніки. Цей тренд особливо сильний серед молоді та середнього класу, які шукають «сучасну національну ідентичність».

Цифрова гібридизація у центральних регіонах набула масштабів і глибини. Київ став центром документального мистецтва війни, меморіальних проєктів і гібридних фестивалів. Традиційна вишивка поєднується з AR-фільтрами, народна пісня – з електронікою та неокласикою, козацькі легенди – з VR-екскурсіями та інтерактивними інсталяціями. Чернігівські та полтавські митці активно використовують TikTok і Instagram для просування локальних традицій: онлайн-майстер-класи з гончарства, короткі відео про козацьку кухню, Reels з вишиванками в міському середовищі. Цифрові платформи дозволили регіональним митцям вийти на глобальний рівень без втрати національного контексту [22].

Комерціалізація працює ефективно, але з акцентом на національну преміум-естетику. Брендovanі вишиванки, кераміка, сувеніри з козацькими мотивами продаються через Instagram, Etsy, локальні ярмарки та великі магазини. Грантові проєкти Українського культурного фонду та міжнародних фондів підтримують створення колекцій, резиденцій, фестивалів. Центральна Україна стала центром «національного преміум-продукту» – культури, яка є одночасно автентичною, сучасною та глобально привабливою [22].

Таблиця 2.7.

Вплив глобальних культурних трендів на мистецькі практики Центральної України

Глобальний тренд	Конкретний прояв у регіоні	Приклади проєктів / практик	Економічний / соціальний ефект
Естетизація автентичності	Брендування козацької та народної традиції як національного преміум-продукту	Колекції вишиванок «Козацька слава», бренд «Poltava Heritage»	Зростання продажів, преміум-позиціонування

Цифрова гібридизація	Поєднання вишивки, пісні, кераміки з AR/VR, TikTok, електронікою	AR-екскурсії Києвом, TikTok з полтавською піснею, VR-козацькі легенди	Мільйони переглядів, міжнародні нагороди
Мистецтво опору та соціальна тематика	Документальне мистецтво війни, меморіальні інсталяції, текстильні проекти з історіями	Інсталяції «Київ під обстрілами», проект «Вишиванка пам'яті»	Глобальний резонанс, психологічна терапія
Партисипаторне мистецтво	Колективні мурали, вишивальні колективи, онлайн-хори, волонтерські проекти	Спільні мурали в Києві, онлайн-хор «Голоси Черкас», сітки з орнаментами	Консолідація громади, терапевтичний ефект
Комерціалізація та креативні індустрії	Брендовані продукти, гранти, продаж через Instagram/Etsy	Магазини «Київська вишиванка», гранти на резиденції	Фінансова стійкість митців, розвиток мікробізнесу

Центральна Україна є регіоном, де глобальні тренди найбільш органічно поєднуються з національно-символічним змістом. Естетизація автентичності та комерціалізація дають економічний ефект, але завжди з акцентом на преміум-національну ідентичність. Цифрова гібридизація забезпечує глобальну видимість, а мистецтво опору та виконують найважливішу соціальну та терапевтичну функцію. Регіон демонструє найвищий рівень балансу між традицією, сучасністю та національним наративом – культура тут не просто адаптується, а стає інструментом державотворення та глобального свідчення.

Таблиця 2.8.

Конкретні приклади адаптації мистецьких практик Центральної України до глобальних трендів

Традиційна практика	Глобальний тренд	Форма адаптації	Результат
Полтавська вишивка	Естетизація автентичності + комерціалізація	Бренди «Poltava Heritage», колекції для міжнародних показів	Продажі на Etsy, колаборації з дизайнерами
Козацька пісня	Цифрова гібридизація + мистецтво опору	Ф'южн з електронікою, TikTok/Reels про війну	Мільйони переглядів, виступи на європейських фестивалях
Київські писанки та кераміка	Партисипаторність + комерціалізація	Онлайн-майстер-класи, колективні писанки для ЗСУ	Зростання інтересу молоді, соціальна терапія
Народний танець	Цифрова гібридизація + партисипаторність	Онлайн-хореографічні челенджі, спільні флешмоби	Глобальна участь, консолідація громади
Літературна традиція (Шевченко, Леся Українка)	Мистецтво опору + цифрова гібридизація	VR-екскурсії музеями, документальні фільми про війну	Глобальний резонанс, освітній ефект

Центральна Україна використовує глобальні тренди як інструмент посилення національного наративу. Кожен приклад поєднує традицію з сучасними інструментами та соціальним значенням. Найуспішніші проекти – ті, де автентичність, цифризація, опір і партисипаторність працюють разом. Це робить

регіон не просто адаптивним, а лідером у формуванні нового українського культурного продукту – сучасного, глобального, але глибоко національного.

Слобожанщина є регіоном, де вплив глобальних культурних трендів набув найбільш драматичного, травматичного та водночас трансформаційного характеру. До 2022 року регіон характеризувався сильною культурною гібридністю: українсько-російське двомовне середовище, індустриально-радянська спадщина, потужна літературна та університетська традиція (Сковорода, Каразін, Харківський національний університет), слобожанська вишивка, козацькі пісні та фольклор. Після повномасштабного вторгнення 2022 року регіон став одним із епіцентрів війни, що призвело до руйнування культурної інфраструктури, масової евакуації, травми та вимушеної культурної мобілізації. Саме тут глобальні тренди (мистецтво опору, документальне мистецтво, цифрова гібридизація) проявилися в найбільш гострій і символічній формі [22].

Цифрова гібридизація використовується як інструмент збереження пам'яті та глобального свідчення. Харківські та сумські митці активно фіксують війну в коротких цифрових форматах: TikTok/Reels про руйнування, онлайн-архіви «Харків до і після», віртуальні тури зруйнованими музеями, цифрові меморіали. Традиційна слобожанська вишивка та пісня поєднуються з електронікою, неокласикою та звуками війни (сирени, вибухи). Це дозволяє локальним практикам виходити на глобальну аудиторію, навіть коли фізична інфраструктура зруйнована.

Таблиця 2.9.

Вплив глобальних культурних трендів на мистецькі практики Слобожанщини

Глобальний тренд	Конкретний прояв у регіоні	Приклади проєктів / практик	Економічний / соціальний ефект
Мистецтво опору та соціальна тематика	Документальне мистецтво війни, меморіальні інсталяції, вуличні перформанси	Інсталяції з уламків у Харкові, текстильні проєкти «Імена загиблих»	Глобальний резонанс, психологічна терапія
Цифрова гібридизація	Фіксація руйнувань, онлайн-архіви, традиція + електроніка	TikTok/Reels про Харків під обстрілами, віртуальні тури музеями	Збереження пам'яті, міжнародна видимість
Партисипаторне мистецтво	Колективні мурали в укриттях, спільні вишивальні проєкти, онлайн-хори	Спільні сітки з орнаментами, меморіальні стіни в Сумах	Консолідація громади, терапевтичний ефект

Естетизація автентичності	Відродження слобожанської вишивки та пісні як символу опору	Брендовані вишиванки з патріотичними мотивами, онлайн-майстер-класи	Поступове економічне відновлення
Комерціалізація та креативні індустрії	Гранти на документальне мистецтво, онлайн-продаж цифрового контенту	Гранти УКУ на меморіальні проекти, продаж фотоциклів	Фінансова підтримка митців, діаспорна підтримка

Слобожанщина є регіоном, де глобальні тренди набули найбільш травматичного та мобілізаційного характеру. Мистецтво опору та документальне мистецтво війни стали домінуючими, перетворивши регіон на один із головних осередків глобального свідчення про війну. Цифрова гібридизація виконує функцію збереження пам'яті та виходу на міжнародну аудиторію. Партисипаторне мистецтво стало інструментом колективної терапії та консолідації. Естетизація автентичності та комерціалізація розвиваються повільніше через руйнування, але вже з'являються як способи відновлення.

Таблиця 2.10.

Конкретні приклади адаптації мистецьких практик Слобожанщини до глобальних трендів

Традиційна практика	Глобальний тренд	Форма адаптації	Результат
Слобожанська вишивка	Мистецтво опору + цифрова гібридизація	Вишивка з мотивами війни, онлайн-майстер-класи, брендовані продукти	Терапевтичний ефект, гранти, міжнародна увага
Козацька та народна пісня	Цифрова гібридизація + мистецтво опору	Ф'южн з електронікою, пісні про війну в TikTok/Reels	Мільйони переглядів, виступи в Європі
Вуличне мистецтво та перформанс	Партисипаторність + соціальна тематика	Колективні мурали в укриттях, вуличні акції підтримки ЗСУ	Консолідація громади, глобальна медійна видимість
Красназнавча та музейна традиція	Цифрова гібридизація + меморіальна функція	Віртуальні тури зруйнованими музеями, онлайн-архів	Збереження пам'яті, освітній ефект
Літературна традиція (Сковорода)	Мистецтво опору + цифрова гібридизація	Документальні фільми, онлайн-читателі з воєнними текстами	Глобальний резонанс, національне відродження

Слобожанщина використовує глобальні тренди як інструмент виживання та свідчення. Кожен приклад поєднує традицію з воєнною тематикою та цифровими інструментами. Найуспішніші практики ті, де мистецтво опору, цифрова фіксація та партисипаторність працюють разом. Це робить регіон не просто жертвою війни, а одним із найсильніших голосів українського опору в глобальному культурному просторі.

Таким чином, Слобожанщина є регіоном, де глобальні культурні тренди набули найбільш трагічного та водночас героїчного звучання. Тут культура перестала бути лише естетикою – вона стала інструментом пам'яті, опору,

терапії та глобального свідчення. Регіон демонструє, як у найважчих умовах традиція може трансформуватися в потужний сучасний культурний ресурс.

Південний регіон України є одним із найбільш полікультурних і космополітичних в країні. Його мистецькі практики сформувалися під впливом османсько-турецької, грецької, болгарської, єврейської, німецької, української та російської культур, що створило унікальний «плавильний котел» – морську, портову, торговельну, гумористичну та театральну традицію. До 2022 року Південь був осередком яскравої урбаністичної культури (одеський джаз, театр, вуличне мистецтво, фестиваль «Одеса-фест», миколаївські корабельні традиції). Після повномасштабного вторгнення регіон зазнав серйозних руйнувань, окупації частини Херсонщини, масової евакуації та постійних обстрілів, що радикально змінило характер мистецьких практик [33, с. 139].

Цифрова гібридизація набула особливого значення через неможливість повноцінного офлайн-життя культури. Одеські митці активно використовують TikTok/Reels для фіксації гумору під обстрілами, онлайн-концертів джазу, віртуальних турів зруйнованими театрами. Миколаївські корабельні традиції поєднуються з цифровим мистецтвом (3D-моделі кораблів, AR-екскурсії верфями). Херсонські митці створюють онлайн-архіви кримськотатарських і українських традицій, які були під загрозою під час окупації. Цифрові платформи стали єдиним способом збереження та поширення культури в умовах постійної небезпеки.

У Одесі та Миколаєві з'явилися колективні мурали в укриттях, спільні вуличні акції підтримки ЗСУ, онлайн-хори, волонтерські проєкти з плетіння сіток та створення маскувальних покривал з орнаментами. Херсонщина дала приклад потужних спільнотних меморіальних практик: після деокупації громади створюють «стіни пам'яті», де кожен може залишити свій символ чи ім'я. Ці практики виконують глибоку терапевтичну функцію – допомагають пережити травму, зберігати відчуття спільноти та відновлювати культурну тканину [33, с. 140].

Естетизація автентичності та комерціалізація постраждали через війну, але зберігають потенціал. До 2022 року Південь був лідером етнотуризму (грецькі та болгарські села, одеський гумор, фестивалі). Зараз ці практики переходять у

цифровий формат: онлайн-тури грецькими селами, віртуальні гастрономічні фестивалі, брендовані продукти з патріотичними мотивами. Грантові програми та діаспора підтримують відновлення. Гумористична традиція Одеси адаптувалася до короткого цифрового формату – меми, скетчі, Reels про війну стали потужним інструментом психологічної стійкості.

Таблиця 2.11.

Вплив глобальних культурних трендів на мистецькі практики Півдня України

Глобальний тренд	Конкретний прояв у регіоні	Приклади проєктів / практик	Економічний / соціальний ефект
Мистецтво опору та соціальна тематика	Документальне мистецтво війни, вуличні перформанси, меморіальні інсталяції	Інсталяції з уламків в Одесі, мурали «Херсон — це Україна»	Глобальний резонанс, психологічна терапія
Цифрова гібридизація	Онлайн-концерти, віртуальні тури, TikTok/Reels з гумором та війною	Віртуальні тури Одесою, TikTok про «Одесу під обстрілами»	Збереження культури, міжнародна видимість
Партисипаторне мистецтво	Колективні мурали в укриттях, спільні акції підтримки ЗСУ, онлайн-хори	Спільні сітки з орнаментами в Миколаєві, меморіальні стіни Херсона	Консолідація громади, терапевтичний ефект
Естетизація автентичності	Відродження полікультурної спадщини як символу стійкості	Онлайн-тури грецькими селами, брендовані продукти з патріотичними мотивами	Поступове відновлення туризму, діаспорна підтримка
Комерціалізація та креативні індустрії	Гранти на документальне мистецтво, онлайн-продаж контенту	Гранти на меморіальні проєкти, продаж фотоциклів та відео	Фінансова підтримка митців, відновлення економіки

Південь України є регіоном, де глобальні тренди набули полікультурного та травматичного забарвлення. Мистецтво опору та документальне мистецтво війни стали головним способом фіксації та свідчення. Цифрова гібридизація замінила зруйновану офлайн-інфраструктуру, ставши єдиним каналом збереження культури. Естетизація автентичності та комерціалізація розвиваються повільніше через війну, але вже проявляються в цифровому форматі та грантових проєктах. Регіон демонструє, як полікультурна традиція може стати потужним ресурсом опору та відновлення.

Таблиця 2.12.

Конкретні приклади адаптації мистецьких практик Півдня України до глобальних трендів

Традиційна практика	Глобальний тренд	Форма адаптації	Результат
Одеський гумор та вуличне мистецтво	Мистецтво опору + цифрова гібридизація	TikTok/Reels з гумором під обстрілами, вуличні перформанси	Мільйони переглядів, психологічна стійкість
Грецька та болгарська традиція	Естетизація автентичності + цифрова гібридизація	Онлайн-тури селами, віртуальні фестивалі, брендовані продукти	Збереження спадщини, діаспорна підтримка

Херсонська полікультурність	Мистецтво опору + партисипаторність	Меморіальні стіни, спільні мурали після деокупації	Консолідація громади, глобальне свідчення
Миколаївські корабельні традиції	Цифрова гібридизація + соціальна тематика	3D-моделі кораблів, документальні фільми про верфі під обстрілами	Збереження пам'яті, міжнародна увага
Театральна традиція Одеси	Партисипаторність + мистецтво опору	Онлайн-спектаклі, волонтерські перформанси в укриттях	Терапевтичний ефект, підтримка ЗСУ

Південь України використовує глобальні тренди як інструмент збереження полікультурної спадщини та свідчення про війну. Кожен приклад поєднує традицію з воєнною тематикою та цифровими інструментами. Найуспішніші практики ті, де гумор, партисипаторність і цифрова фіксація працюють разом. Це робить регіон не просто постраждалим, а одним із найяскравіших голосів українського опору та полікультурної стійкості в глобальному культурному просторі. Таким чином, Південь України є регіоном, де глобальні культурні тренди набули полікультурного, гумористичного та травматичного звучання. Тут культура стала інструментом виживання, пам'яті, опору та терапії.

Отже, глобальні культурні тренди суттєво трансформували регіональні мистецькі практики України, зробивши їх більш відкритими, цифровими, соціально значущими та економічно стійкими. Західна Україна успішно поєднує автентичність із туризмом і брендингом, Центральна – національний символізм із сучасними формами, Слобожанщина перетворює травму на потужне свідчення й опір, Південь зберігає полікультурну гнучкість через гумор і цифрові практики. Усі регіони продемонстрували високу адаптивність: традиція не зникає під тиском глобалізації, а стає її активним учасником – інструментом національної стійкості, психологічної терапії та глобального діалогу.

2.3.Цифровізація як фактор трансформації регіонального культурного простору

Цифровізація є одним із найвпливовіших глобальних чинників трансформації регіонального культурного простору України впродовж останніх 10-15 років. Вона охоплює оцифрування матеріальної та нематеріальної спадщини, створення віртуальних музеїв, онлайн-трансляцій, мобільних додатків, QR-гідів, AR/VR-екскурсій, інтерактивних карт, цифрових архівів та платформ для поширення контенту.

Цей процес прискорився після Революції Гідності 2014 року, коли з'явилися перші системні державні та громадські ініціативи, а після повномасштабного вторгнення 2022 року цифровізація стала не лише інструментом розвитку, а й засобом виживання культури в умовах руйнування фізичної інфраструктури, обмеженого доступу та масової міграції. Український культурний фонд (УКФ) відіграв ключову роль у цьому процесі, ставши основним інституційним каталізатором оцифрування регіональної спадщини.

У 2019 році УКФ виступив співорганізатором спеціальної події «Диджиталізація українського культурного надбання», за результатами якої було ухвалено рішення про проведення відкритих обговорень і системної роботи над вдосконаленням оцифрування музейних колекцій, архівів і пам'яток культури. Того ж року Фонд підтримав понад 10 масштабних проєктів з оцифрування, що стали еталонними кейсами для всієї країни. Ці проєкти демонструють, як цифрова трансформація змінює доступність, інтерпретацію та глобальну видимість регіональної спадщини, одночасно вирішуючи проблеми фізичної недоступності, руйнування та обмеженого фінансування.

«Культурні маршрути WalQlike». Проєкт «WalQlike» (від англ. «walk you like») – це мобільний додаток, який перетворює прогулянку містом на інтерактивний культурний квест. За підтримки УКФ у рамках програми «Інноваційний культурний продукт» створено 10 тематичних маршрутів Києвом та Львовом. Кожен маршрут триває від 1 до 3 годин і проходить через ключові пам'ятки: історичні будівлі, монументи, вулиці, пов'язані з легендами, літературою чи мистецтвом. Користувач отримує геолокацію, завдання (загадки, питання, пошуки деталей), цікаві факти, історичні довідки та легенди [22].

OpenTheatre. Платформа OpenTheatre – це перший системний проєкт перенесення українського сучасного театру в цифровий простір. За підтримки УКФ у 2018-2019 рр. створено сайт opentheatre.net, де транслювалися та архівувалися вистави 17 різних театрів і фестивалів (зокрема «Гогольфест Дніпро»).

У 2019 році команда провела понад 60 прямих трансляцій, створила понад 40 сюжетів і роликів про театральне життя, нові тенденції, закулісся та інтерв'ю

з режисерами й акторами. Контент доступний безкоштовно, театри-партнери отримують повні відеозаписи вистав. Проєкт значно розширив аудиторію сценічного мистецтва: люди з маленьких міст, діаспори, з обмеженою мобільністю чи фінансовими труднощами отримали доступ до вистав провідних театрів України. OpenTheatre став прикладом того, як цифрова трансляція не лише зберігає регіональне театральне мистецтво, а й формує нову цифрову театральну культуру, де глядач може дивитися вистави в будь-який час, у будь-якому місці та з будь-якого пристрою [22].

«Древній Звенигород: брендинг і промоція Княжої Столиці». Проєкт відтворив віртуальну 3D-модель княжого міста Звенигород XI–XIII ст. (Прикарпаття, біля сучасного села Звенигород, Львівщина). За допомогою археологічних даних, історичних реконструкцій та комп'ютерного моделювання створено вигляд міста на різних етапах розвитку: княжий палац, церкви, боярські будинки, міська забудова. Двоминутний анімаційний ролик показує еволюцію міста за 250 років [22].

«Карта кіно Одеси». Інтерактивна мапа локацій класичних фільмів, знятих в Одесі з початку XX століття до сьогодення. Сайт висвітлює історію кіновиробництва, сучасні зйомки, фестивалі, митців, кінематографічні події. Підтримка УКФ у 2019 році дозволила створити повноцінний ресурс, залучити кінознавців (Володимир Войтенко, Станіслав Мензелевський та інші), фотографів (Ілля Єгоров відтворив кадри з фільмів), архіви (Центр Довженка, Одеський краєзнавчий музей). Проєкт промотує Одесу як регіон із багатою кінематографічною традицією, вигідними локаціями та сервіс-продакшеном. Він демонструє, як цифрова платформа перетворює регіональну кінематографічну спадщину на інструмент залучення іноземних зйомок, копродукцій та культурного туризму [22].

«РозділовI». Мультимедійний проєкт на основі текстів Сергія Жадана, музики Томаша Сікори (Польща) та Олексія Ворсоби (Білорусь), візуалізації Олі Михайлюк та відеоефектів Сергія Пілявця. Оновлено сайт rozdilovI.org з перекладами англійською, німецькою, польською, чеською, російською та

італійською мовами. Створено фільм-концерт «Розділові Наживо» (реж. Вадим Ільков), який спочатку планувався для одноразових показів у восьми містах, але вийшов в обмежений прокат у кінотеатрі «Жовтень». Проєкт поєднує поезію, музику, візуальне мистецтво та цифровий простір, розширюючи аудиторію сучасної української літератури та перформативного мистецтва на міжнародному рівні. Він показує, як цифрова платформа може перетворювати регіональний літературний контекст на глобальний культурний продукт [22].

«Кроп-спадщина». Проєкт оцифрував пам'ятки Кропивницького: створено 30 сучасних двомовних табличок (українська та англійська) з QR-кодами та шрифтом Брайля, аудіогід кількома мовами на платформі Waume, інтерактивний електронний каталог з геолокацією, історією, цікавими фактами та маршрутами. Проєкт подолав стереотип «у нас нічого немає», зробивши регіональну спадщину доступною, інклюзивною та привабливою для туристів і місцевих жителів. Він став прикладом того як цифрова інклюзія (QR, аудіогіди, багатомовність, шрифт Брайля) підвищує доступність культурних об'єктів для різних груп населення [22]. Ці проєкти, підтримані УКФ, є системними прикладами цифрової трансформації регіонального культурного простору: вони підвищують доступність, глобальну видимість, інклюзивність, освітній потенціал і економічну цінність спадщини. Водночас війна показала критичну роль цифрових архівів, трансляцій і платформ у збереженні культури в умовах фізичного руйнування та обмеженого доступу.

Отже, цифровізація стала ключовим і найбільш швидким фактором трансформації регіонального культурного простору України, особливо після 2022 року. Завдяки підтримці УКФ та ініціативам громад регіональна спадщина отримала нові форми існування: інтерактивні, багатомовні, глобально доступні та інклюзивні. Проєкти «WalQlike», OpenTheatre, «Древній Звенигород», «Карта кіно Одеси», «Розділові» та «Кроп-спадщина» яскраво ілюструють, як цифрова технологія перетворює локальні пам'ятки, театр, літературу, кіно та археологію на сучасні культурні продукти, що працюють одночасно для місцевої громади, національного контексту та міжнародної аудиторії. У воєнний час цифровізація виявила свою критичну роль як інструмент збереження, документування,

поширення та терапевтичного впливу культури в умовах фізичного руйнування та обмеженого доступу.

2.4.Збереження культурної самобутності регіонів в умовах глобальних суспільних змін: стратегії, ініціативи, перспективи

Збереження культурної самобутності регіонів України в умовах глобальних суспільних змін є одним із найскладніших і стратегічно найважливіших завдань сучасної культурної політики. Глобалізація, цифрова революція, комерціалізація культури, масова міграція та особливо повномасштабна війна створили потужний тиск на локальні культурні системи. З одного боку, відбувається уніфікація смаків, домінування глобальних платформ і алгоритмів, стилізація традицій під туристичний продукт. З іншого боку, саме ці виклики змушують регіональні культури шукати нові форми існування, адаптуватися та знаходити в собі ресурс для стійкості.

Сьогодні можна виділити чотири основні стратегії збереження регіональної самобутності, які активно реалізуються в різних регіонах України:

1. Стратегія культурної резистентності та деколонізації. Найбільш актуальна для Слобожанщини, Донбасу, Придніпров'я та Півдня – регіонів, що зазнали найсильнішої імперської та радянської русифікації. Головна мета – повернення української мови, символів, наративів і культурних практик у публічний простір. Конкретні ініціативи:

- перейменування вулиць, демонтаж радянських пам'ятників, декомунізація топонімів;
- створення меморіальних проєктів, присвячених жертвам Голодомору, репресій і війни («Вишиванка пам'яті», меморіальні стіни в Харкові, Сумах, Ізюмі);
- відродження локальних українських традицій (слобожанська вишивка, козацькі пісні, обряди).

Ця стратегія перетворює культурну самобутність на акт опору та відновлення національної ідентичності [36, с. 40].

2. Стратегія цифрової інклюзії та збереження спадщини. Найефективніша в умовах війни та руйнування фізичної інфраструктури. Цифровізація дозволяє

зберігати, документувати та робити доступною спадщину навіть тоді, коли музеї зруйновані або недоступні. Приклади:

- віртуальні тури зруйнованими музеями Харкова та Херсона;
- онлайн-архіви кримськотатарської культури в діаспорі;
- QR-гіди, аудіогіди, 3D-моделі (проект «Древній Звенигород», «Кроп-спадщина», «Карта кіно Одеси»).

Ця стратегія вирішує проблему фізичної недоступності, робить спадщину інклюзивною (для людей з інвалідністю, діаспори, молоді) та глобально видимою [49, с. 58].

3. Стратегія економізації та брендингу автентичності. Найуспішніше реалізується в Західній Україні, Поділлі та частково в Центральній Україні. Традиційні практики перетворюються на економічний ресурс через етнотуризм, крафт-бренди, фестивалі, дизайнерські колекції та грантові програми. Приклади:

- гуцульська мода, брендovanі вишиванки, етнотури Карпатами;
- крафтові ярмарки на Поділлі;
- колаборації майстрів з модними дизайнерами.

Ця стратегія забезпечує фінансову стійкість майстрам, молодим митцям і громадам, але вимагає жорсткого контролю, щоб автентичність не перетворювалася на «туристичний сувенір» [43, с. 80].

4. Стратегія партисипаторності та спільного мистецтва. Найпоширеніша в тилкових і прифронтових регіонах. Громади створюють мистецтво разом: колективні мурали, вишивальні колективи для ЗСУ, онлайн-хори, спільні перформанси, меморіальні стіни. Ці практики виконують потужну терапевтичну, консолідуючу та мобілізаційну функцію, особливо під час війни. Вони дозволяють людям переживати травму, зберігати відчуття спільноти та передавати традиції молодим поколінням [27, с. 110].

Найефективніші стратегії – комплексні. Західні регіони лідирують у брендингу та економізації, східні – у резистентності та меморіальній функції, центральні та південні – у цифровій інклюзії та партисипаторності. Найкращий результат дають комбінації (наприклад, цифрова інклюзія + партисипаторність

або брендинг + резистентність). Війна прискорила всі стратегії, але особливо – резистентність і партисипаторність.

Перспективи збереження культурної самобутності:

1. Короткострокові: відновлення зруйнованої інфраструктури, пріоритетне фінансування цифрових архівів і мобільних культурних проєктів, посилення деколонізації в східних регіонах, розширення грантових програм для спільнотного мистецтва;

2. Середньострокові: створення єдиної національної цифрової платформи регіональної спадщини, розвиток сталого етнотуризму, інтеграція регіональних традицій у шкільну освіту та молодіжні програми;

3. Довгострокові: формування нової моделі регіональної культури – гібридної, але автентичної, де традиція стає основою креативних індустрій, цифрового мистецтва та глобального діалогу, не втрачаючи глибинного сенсу.

Отже, збереження культурної самобутності регіонів України в умовах глобальних суспільних змін є не просто культурним, а екзистенційним завданням. Війна, глобалізація та цифрова революція створили потужний тиск на локальні традиції, але водночас змусили їх адаптуватися, знаходити нові форми існування та ставати інструментом національної стійкості. Сьогодні ефективно працюють чотири стратегії: резистентність і деколонізація (Схід і Південь), цифрова інклюзія (вся країна), економізація автентичності (Захід і Поділля) та партисипаторне мистецтво (тил і фронт). Їх комплексне застосування дозволяє не лише зберігати традицію, а й перетворювати її на ресурс розвитку, терапії та глобального діалогу. Перспективи позитивні за умови активної державної політики, підтримки УКФ, розвитку цифрової інфраструктури та залучення громад.

ВИСНОВКИ

Отже, можна зробити наступні висновки:

Глобальні суспільні зміни є фундаментальною характеристикою сучасної епохи, що проявляється в комплексній, системній і транснаціональній трансформації соціокультурної реальності. Їхня сутність полягає в цілісному характері системи змін, а зміст – у поєднанні економічних, технологічних, геополітичних, ціннісних і культурних вимірів. У контексті регіонального культурного простору ці зміни виступають одночасно джерелом ризиків (розмивання ідентичності, уніфікація, гібридні загрози) і потужним ресурсом розвитку (нові форми взаємодії, креативність, адаптивність, інноваційні практики). Глибоке теоретичне осмислення цього поняття є необхідною основою для подальшого аналізу впливу глобальних процесів на локальні культурні практики та вироблення ефективних стратегій культурної політики.

Глобальні суспільні зміни є визначальним, системним і незворотним чинником глибокої трансформації культурного простору та культурних практик регіонів. Вони спричиняють масштабну гібридизацію форм, тотальну цифровізацію практик, комерціалізацію культури, інституційні перебудови, трансформацію ідентичностей, посилення регуляторної ролі держави та загострення соціальної нерівності. В умовах України ці процеси ускладнюються накладанням глобальних тенденцій на тривалу війну, що додає культурним трансформаціям вимірів мобілізації, опору, збереження колективної травми, роботи пам'яті та підготовки до повоєнного відновлення.

Регіональний культурний простір у системі глобальних культурних взаємодій є амбівалентним, динамічним і надзвичайно чутливим феноменом сучасності. Він одночасно зазнає серйозних викликів (культурна уніфікація, нерівність, гібридні загрози, криза інституцій) і відкриває потужні можливості (глобальна видимість, творча гібридизація, економічний розвиток, посилення ролі в національній стійкості та реабілітації). В умовах України ці процеси набувають особливої гостроти та драматизму через накладання глобалізації, цифрової революції і комерціалізації на тривалу війну та завдання повоєнного відновлення. Успішна

інтеграція регіонального культурного простору в глобальні взаємодії можлива лише за умови активної, стратегічної, розумної культурної політики, спрямованої на збереження автентичності, цифрову інклюзію, підтримку креативності, протидію загрозам і перетворення викликів на ресурси розвитку.

Соціокультурні та історичні передумови формування регіонального культурного простору України є надзвичайно складними, багатошаровими та суперечливими. Вони визначаються тисячолітньою політичною фрагментацією, різними цивілізаційними впливами, імперською русифікацією, радянською уніфікацією та пострадянською нерівністю. Кожен регіон України несе унікальний історичний і соціокультурний код, який визначає сучасні культурні практики та реакцію на глобальні зміни. Захід зберігає традиції та виступає осередком національної стійкості, Центр – символічним ядром відродження, Слобожанщина та Донбас – ареною травми й деколонізації, Південь – полікультурного синтезу, Крим – символом втрати та опору. Війна 2022 р. стала переломним моментом: вона прискорила уніфікацію національного наративу, повернення української мови та символіки, але водночас посилила регіональні відмінності в їхніх нових формах – меморіальній, мобілізаційній, терапевтичній. Саме ця регіональна різноманітність у поєднанні з національною єдністю робить культурний простір України унікальним ресурсом у глобальному контексті.

Глобальні культурні тренди суттєво трансформували регіональні мистецькі практики України, зробивши їх більш відкритими, цифровими, соціально значущими та економічно стійкими. Західна Україна успішно поєднує автентичність із туризмом і брендингом, Центральна – національний символізм із сучасними формами, Слобожанщина перетворює травму на потужне свідчення й опір, Південь зберігає полікультурну гнучкість через гумор і цифрові практики. Усі регіони продемонстрували високу адаптивність: традиція не зникає під тиском глобалізації, а стає її активним учасником – інструментом національної стійкості, психологічної терапії та глобального діалогу. В умовах війни ці практики набули додаткової глибини, перетворившись із суто естетичних на

мобілізаційні та меморіальні, що робить регіональний культурний простір України унікальним внеском у сучасний світовий культурний дискурс.

Цифровізація стала ключовим і найбільш швидким фактором трансформації регіонального культурного простору України, особливо після 2022 року. Завдяки підтримці УКФ та ініціативам громад регіональна спадщина отримала нові форми існування: інтерактивні, багатомовні, глобально доступні та інклюзивні. Проєкти «WalQlike», OpenTheatre, «Древній Звенигород», «Карта кіно Одеси», «РозділовІ» та «Кроп-спадщина» яскраво ілюструють, як цифрова технологія перетворює локальні пам'ятки, театр, літературу, кіно та археологію на сучасні культурні продукти, що працюють одночасно для місцевої громади, національного контексту та міжнародної аудиторії. У воєнний час цифровізація виявила свою критичну роль як інструмент збереження, документування, поширення та терапевтичного впливу культури в умовах фізичного руйнування та обмеженого доступу. Водночас вона загострила проблеми цифрової нерівності, якості контенту та ризику втрати автентичності через надмірну адаптацію під алгоритми.

Збереження культурної самобутності регіонів України в умовах глобальних суспільних змін є не лише культурним, а екзистенційним завданням. Війна, глобалізація та цифрова революція створили потужний тиск на локальні традиції, але водночас змусили їх адаптуватися, знаходити нові форми існування та ставати інструментом національної стійкості. Сьогодні ефективно працюють чотири стратегії: резистентність і деколонізація (Схід і Південь), цифрова інклюзія (вся країна), економізація автентичності (Захід і Поділля) та партисипаторне мистецтво (тил і фронт). Їх комплексне застосування дозволяє не лише зберігати традицію, а й перетворювати її на ресурс розвитку, терапії та глобального діалогу. Перспективи позитивні за умови активної державної політики, підтримки УКФ, розвитку цифрової інфраструктури та залучення громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бердник О. І. Українська мова та культура під час війни. Актуальні питання сучасного соціогуманітарного знання : Матеріали VIII Міждисциплінар. наук.-практ. конф. студ. і молодих вчених (м. Харків, 30 листоп. 2022 р.) Харків : ДБТУ, 2022. С. 117-118.
2. Берковецький В. Як війна вплинула на культурне дозвілля молодих українців? *Українська правда*, 15 берез. 2023 року. URL : <https://life.pravda.com.ua/columns/2023/03/15/253324/>
3. Бутко Л. В. Методичні вказівки щодо семінарських занять з навчальної дисципліни «Менеджмент у сфері культури» (Ч. 1) для студ. д. та з. ф. н. зі спец. 028 Менеджмент соціокультурної діяльності, 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа освітнього ступеня бакалавр. Кременчук : Кременчуць. нац. ун-т ім. М. Остроградського, 2018. 27 с. URL : https://document.kdu.edu.ua/metod/2018_1266.pdf
4. Веденєєв Д. В., Копієвська О. Р. Гібридні загрози як об'єкт освітніх практик у культурно-мистецькій сфері України. *Вісник Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв*. 2021. № 2. С. 3-11.
5. Виткалов С. В. Еволюційні процеси в сучасному культурному просторі регіону. *Культура України*. 2017. Вип. 2. С. 112–120.
6. Глебова І. О. Вплив глобалізаційних процесів на етнокультурні ідентичності в сучасному вимірі. *Наук. вісник Мелітополь. держ. пед. ун-ту ім. Б. Хмельницького*. Серія : Філософія. 2018. № 2. С. 45–52.
7. Глухова Г. М. Культурний простір регіону як чинник формування особистості. *Часопис Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського*. 2020. № 3. С. 45–52.
8. Головаха Є., Макеев С. Українське суспільство в умовах війни : Колективна монографія. Київ : Ін-т соціології НАН України, 2022. 410 с.
9. Горбенко Ю.Л. Особистість у гібридній війні: психологічний вимір. *Психологія і особистість*. 2017. № 2 (12). С. 30-39.

10. Григорчук Т., Карасьова О., Кузічкіна А. Особливості роботи з культурними продуктами в умовах воєнної кризи. *Наука і техніка сьогодні*. 2022. № 10. С. 100-110.
11. Диба О. П. Комунікативна компетентність як складова професійності менеджера культури // *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. — 2018. — № 3. — С. 103–111.
12. Карпчук Н. Медіа як невоєнний метод впливу в гібридній війні. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2018. № 2 (4). С. 41-49.
13. Копієвська О. Р. Державна культурна політика: сучасні концепції та підходи. *Актуальні проблеми держави і права*. 2005. № 26. С. 100-107.
14. Копієвська О. Р. Трансформаційні процеси в культурі сучасної України : монографія. Київ : НАКККиМ, 2014. 296 с.
15. Корж С. Менеджмент у сфері культури: поняття, специфіка, особливості і проблеми. What? URL: <https://what.com.ua/menedjment-y-sferikylytyri-po>
16. Костенко Н. В. Динаміка культурних потреб населення України: очікування і ризики. *Наука та інновації*. 2010. Т. 6. № 6. С. 60-66.
17. Котелевець А. Соціальна активність молоді під час російсько-української війни. *Social Work and Education*. 2022. Вип. 9. № 1. С. 51-61.
18. Кравченко О. В. Глобалізація та регіональні культурні практики в Україні. *Вісник Маріуполь. держ. ун-ту. Серія : Філософія, культурологія, соціологія*. 2019. Вип. 18. С. 30–38.
19. Красненко О. Л. Формування культурного простору України в умовах глобалізації : автореф. дис. ... канд. культурології. Київ : НАКККиМ, 2020. 20 с.
20. Кременецька В. Ціннісні орієнтації як чинники культурно-дозвіллевих преференцій молоді в сучасному українському суспільстві. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*, 2011. № 50. С. 387-396. URL : <http://soctech-journal.kpu.zp.ua/archive/2011/50/46.pdf>
21. Кузьменко Л. У Балтському костелі зазвучить орган. *Одеське життя*. URL: <https://odessa-life.od.ua/uk/article-uk/u-baltskomu-kosteli-zazvuchit-organ>

22. Культурні практики молоді України в умовах війни. Ukraine. Culture. Creativity. URL : https://uaculture.ucf.in.ua/texts/kulturni_praktyky_molodi/
23. Кулябко М. О. Феномен війни як переосмислення культурних цінностей: кваліфікаційна робота ОС «Бакалавр». Одеса, 2024. 53 с.
24. Марченко В. В. Регіональний культурний простір України як фактор активізації мистецької ініціативи. *Вісник Маріуполь. держ. ун-ту. Серія : Філософія, культурологія, соціологія*. 2014. Вип. 8. С. 44–49.
25. Мельник О. Заклад культури в системі забезпечення культурних потреб людини. Культура і мистецтво: сучасний вимір : матеріали II міжнар. наук. конф. молодих вчених, аспірантів та магістрів (м. Київ, 6–7 груд. 2018 р.). Київ : НАКККиМ, 2018. С. 238-239.
26. Мурзіна І. Я. Регіональне культурно-освітнє середовище в умовах глобальних трансформацій. *Культурологічна думка*. 2016. № 11. С. 150–158.
27. Паламаренко В. Інноваційні послуги культурно-дозвіллевих центрів як складова адаптації до сучасного інформаційного середовища. *Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір* : матеріали VII Всеукр. наук. конф. молод. вч., асп. та магістран. (м. Київ, 02 листоп. 2023 р.). Київ : НАКККиМ, 2023. С. 110-111.
28. Перерва П. Г., Кобелєва Т. О., Дюжев В. Г. Креативний менеджмент. Інтелектуальна власність : *підручник* / Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків : Планета-Прінт, 2019. Розд. 8. С. 581-649.
29. Поплавський М. М. Мистецький проект: дискурс художньої культури початку нового тисячоліття (у точці перетину – crossover point). *Вісник Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв*. 2019. № 1. С. 248- 254.
30. Пригода Т., Москвич О. Медіа-трансформації та івент-технології в сучасній театральній культурі: український контекст. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку (напрям: культурологія)* / за ред. проф. В.Виткалова. 2020. № 35. С. 115- 122.
31. Пріоритетні напрями розвитку державної культурної політики в системі національної безпеки. *Аналітична записка*. Нац. ін.-т стратегічних

досліджень. URL : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniyrozvitok/prioritetni-napryami-rozvitku-derzhavnoi-kulturnoi-politiki-v>

32. Про національний культурний продукт: *Закон України*. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/jg0ov00a?an=10&ed=2012_12_12

33. Рева Т. С. Культурні цінності як інструмент гібридних загроз. Новітні дослідження культури і мистецтва: пошуки, проблеми, перспективи : *матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* (Київ, 18 трав. 2023 р.). Київ : НАКККиМ, 2023. С. 138-139.

34. Сабадаш С. Ю. Джерелознавчий аспект регіонального культурного простору. *Вісник Маріуполь. держ. ун-ту. Серія : Філософія, культурологія, соціологія*. 2014. Вип. 8. С. 50–57.

35. Сабельникова Т. М. Культурна політика держави й суспільний прогрес. *Правовий часопис Донбасу*. 2019. № 1. С. 139-143.

36. Степаненко А. Трансформація культурних ландшафтів українських міст у тилу в умовах повномасштабної війни. *Українські культурологічні студії*. 2023. Т. 1, № 12. С. 38-43.

37. Судакова В. М. Культурний простір та особливості його відтворення в умовах глобалізації. *Культурологічна думка*. 2018. № 13. С. 184–193.

38. Сучасна культурологія. Сучасна медіа-культура. URL : https://pidru4niki.com/91498/kulturologiya/suchasna_media-kultura#521

39. Тормахова А. Мистецькі практики під час війни: український вимір. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку (напрям: культурологія)* / за ред. проф. В.Виткалова. 2022. № 40. С. 202-206.

40. У пошуку нових сенсів полікультурного світу. Повоєнний діалог культур : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 2–3 лют. 2023 р.) / упоряд. В. П. Дячук. Київ : НАКККиМ, 2023. 224 с.

41. Федченко Т. Культурні потреби сучасної молоді. Сучасні соціокультурні процеси: компетентісно-аксіологічний аспект : *Зб. матеріалів IV Всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Полтава, 10-11 листоп. 2022 р.). Полтава : ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2022. С. 201-204.

42. Фесенко Г. В. Роль музеїв у формуванні регіонального культурного простору в умовах глобалізації. *Вісник Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв*. 2018. № 3. С. 80–86.
43. Філіна Т. В. Маркетингова складова популяризації культурного продукту. *Питання культурології*. 2019. № 35. С. 77-86.
44. Філіна Т. Забезпечення культурних потреб національних меншин та корінних народів у сучасній Україні. У пошуку нових сенсів полікультурного світу. *Повоєнний діалог культур* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 2-3 лютого 2023 р.). Київ: НАКККиМ, 2023 С. 182–185.
45. Філіна Т. Культурна політика держави в системі забезпечення культурних потреб людини. *Грааль науки*. 2021. № 9. С. 444-448.
46. Філіна Т. Формування та забезпечення культурних потреб сучасної людини. *Культура і сучасність*. 2021. № 1. С. 228-232.
47. Фірсова С., Ситницький, М. Маркетинг у сфері культури : навчально-методичний комплекс для студентів спеціальності «Культурологія». Київ : Вид.-поліграф. центр «Київ. ун-т», 2015. 80 с.
48. Шевченко Р. Проблеми дозвілля в соціокультурній сфері. Сучасні соціокультурні процеси: компетентісно-аксіологічний аспект : зб. ст. і матеріалів Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 28-29 жовт. 2020 р.). Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2020. С. 152–159.
49. Шершньова О. В. Формування нової моделі культурного простору (на прикладі громад Рівненщини) : монографія; Український культурний фонд. Острог : ФОП-вид. Свинарчук Р. В., 2019. 344 с.
50. Яковлев О. В. Семіотика як методологія дослідження культурного простору України. *Вісник Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв*. 2015. № 2. С. 71–75.
51. Altheide D. L. Qualitative Media Analysis. 2nd ed. Thousand Oaks, California: SAGE Publications, 1996. 336 p.
52. Anheier H. K. Cultures, Values, and Identities: What Are the Issues? *Global Perspectives*, Vol. 1, no. 1, University of California Press, 2020, pp. 1-9. URL

:<https://online.ucpress.edu/gp/article/1/1/11755/106232/Cultures-Values-andIdentities-What-Are-the-Issues>

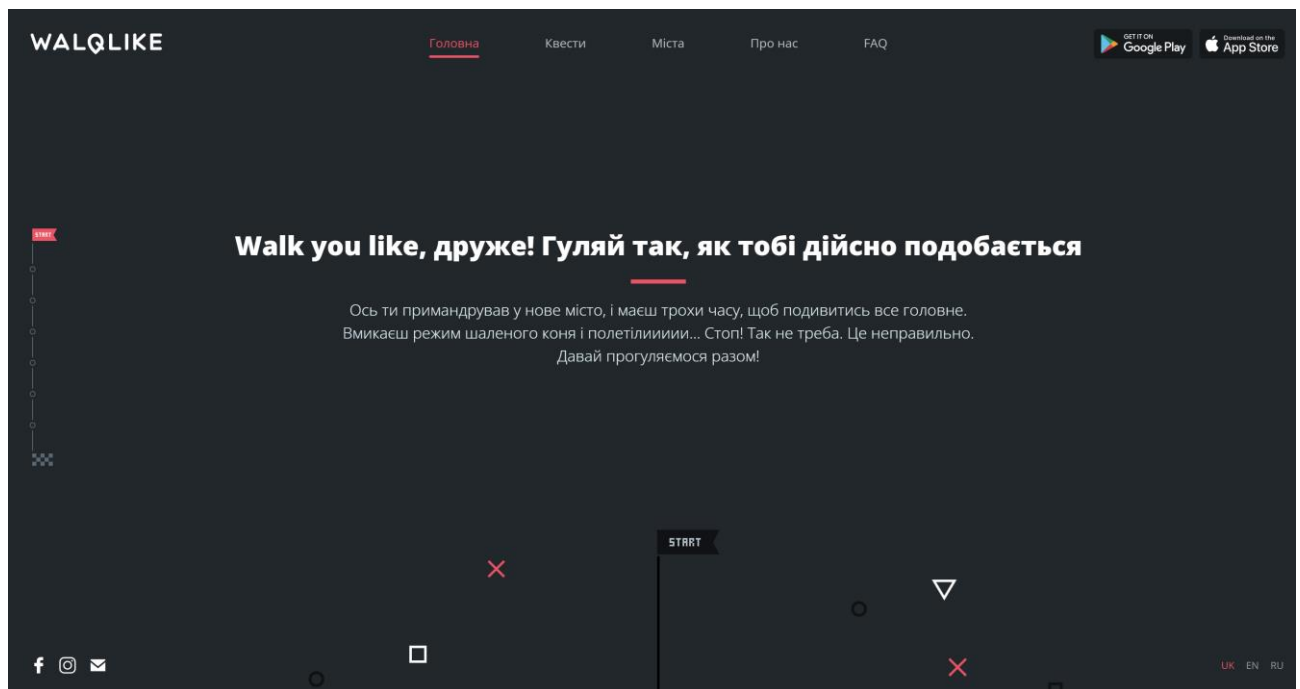
53. Barnes Samuel H. Book review Deutsch K. The nerves of government: Models of political communication and control. New York: The Free Press. Volume 10, Issue 1. Hoboken, New Jersey, USA: Wiley, 1965, pp 81-83. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/bs.3830100108>

54. Culture and Society / R. Billington et al. London: Red Globe Press London, 1991. 231 p.

55. Damen L. Culture Learning: The Fifth Dimension in the Language Classroom. 4th ed. London: Addison-Wesley Publishing Company, 1987. 406 p.

56. Davis M. The «Culture» in Cultural Competence. Cultural Competence and the Higher Education Sector. Springer, Singapore, 2020. P. 15-29.

«WalQlike (walk you like) — це туристичний мобільний додаток, який створює для користувача маршрут-екскурсію по місту з елементами квесту», — розповідає один із засновників проекту **Станіслав Околот**.

OpenTheatre: театральні вистави онлайн

Цей проєкт є майданчиком, який має перенести український сучасний театр у цифровий простір. Він передбачає онлайн-трансляцію 17 вистав різних українських театрів з періодичністю раз на тиждень, онлайн-трансляцію вистав і концертів у межах програми фестивалю «Гогольфест Дніпро». Автори, створюючи платформу, хочуть збільшити кількість споживачів культурного продукту, перевести у диджитал перформативне і сценічне мистецтво, розвивати інтерес до сфери, зокрема в тих, хто не має можливості прийти у театр.

OpenTheatre

Український культурний фонд / Архів проектів УКФ / OpenTheatre

Рік: 2019

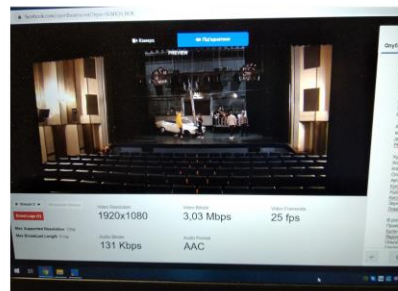
Локація: Київ

Продукт: онлайн-платформа

Бюджет: 1 416 874 гривень

Заявник: ФОП Казанцев Павло Валерійович

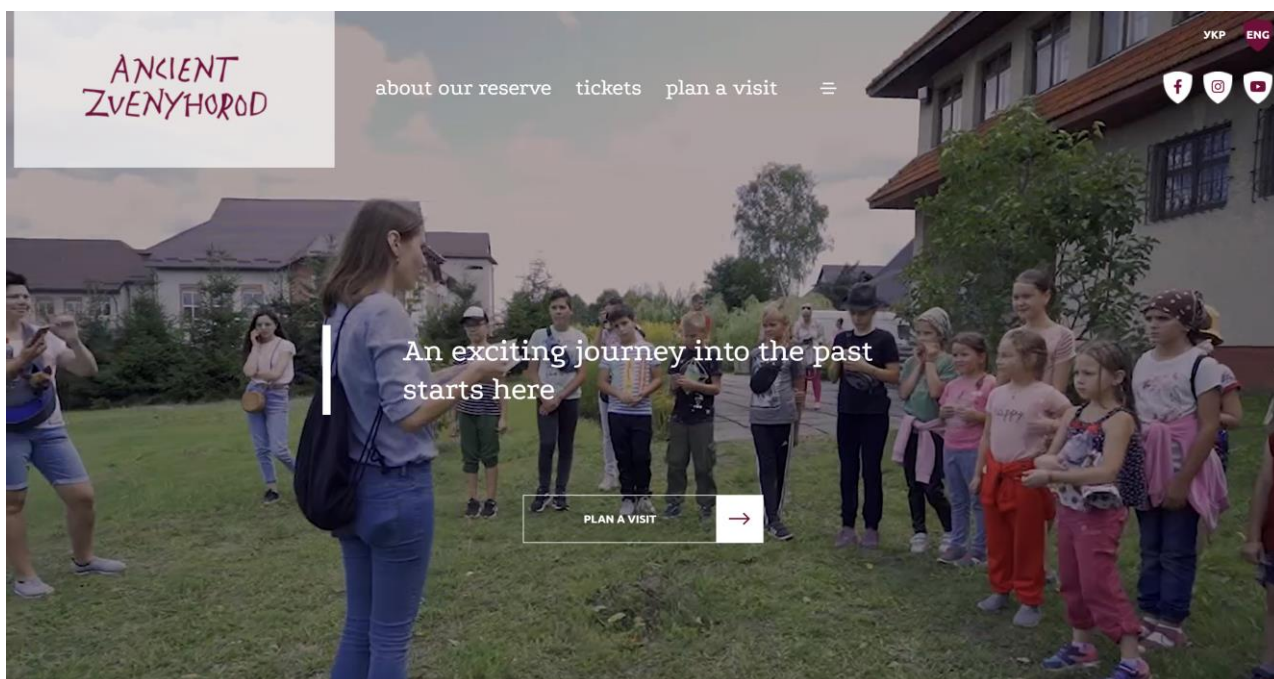
Проект став майданчиком, який переносить сучасний український театр у цифровий простір та популяризує його за допомогою нових технологій та медіа. Присвячений перформативному мистецтву, інтернет-ресурс містить відеоконтент власного виробництва: онлайн-трансляції та відеозаписи вистав, сюжети про театри, вистави, бекстейдж та відеолекції з театрознавства.

Додаток В

«Древній Звенигород: брендинг і промоція Княжої Столиці»

Автори проєкту розробили віртуальну 3D-модель міста XI-XIII сторіччя Звенигород — однієї з трьох перших княжих столиць на українському Прикарпатті. Мета — популяризувати нинішню пам'ятку археології, що розташована за 25 км від Львова. Вигляд міста відтворили на різних етапах його розвитку і показали 250-річну історію у двоххвилинному ролику.

Додаток Г

Рис. 1.1. Схема впливу глобальних суспільних змін на регіональний культурний простір

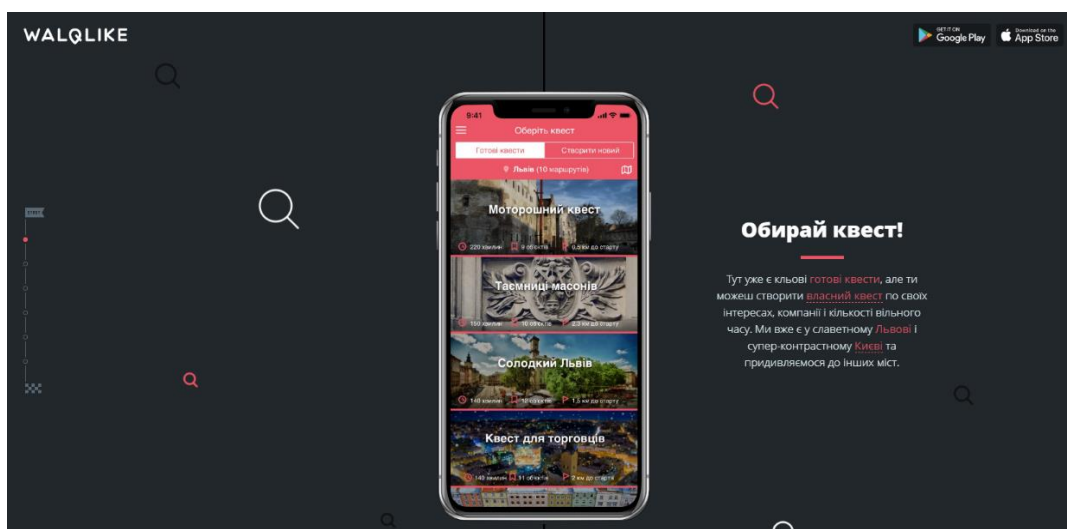

Рис. 2.1. «Культурні маршрути WalQlike»

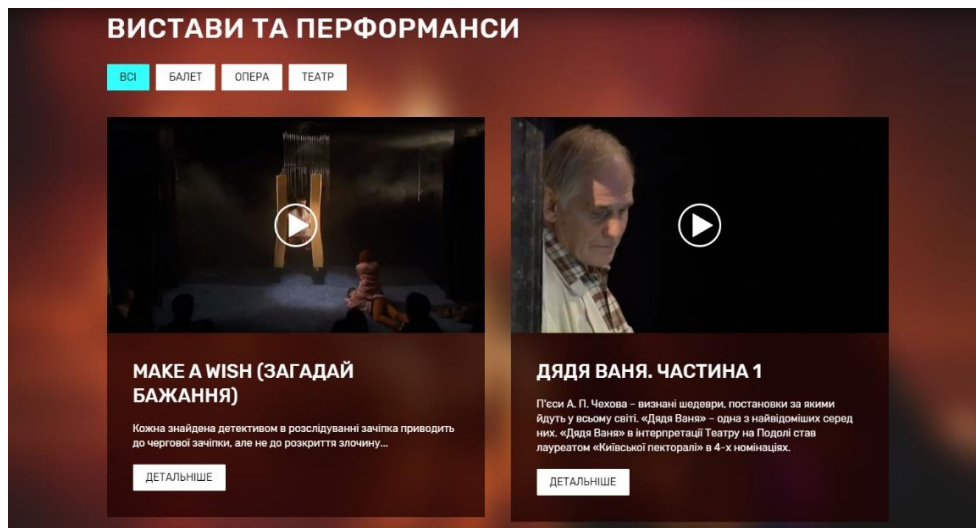

Рис. 2.2. Платформа OpenTheatre

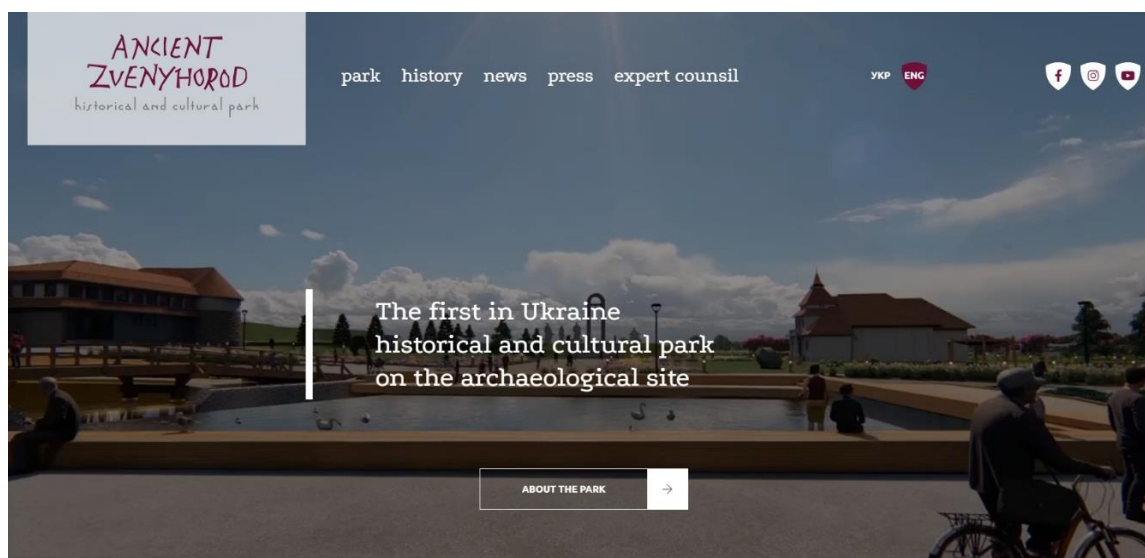

Рис. 2.3. «Древній Звенигород: брендинг і промоція Княжої Столиці»

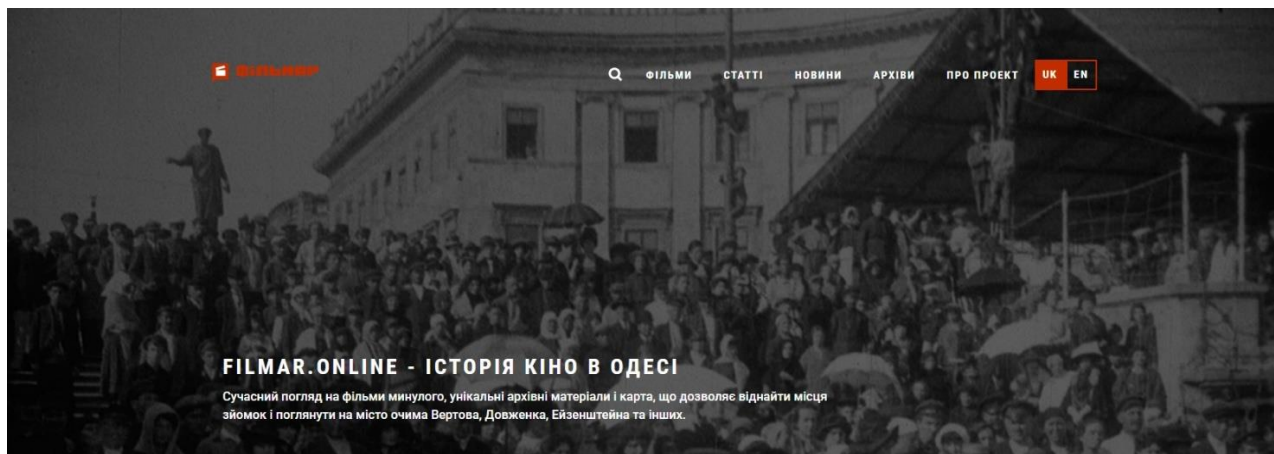

Рис. 2.4. Інтерактивна мапа «Карта кіно Одеси»

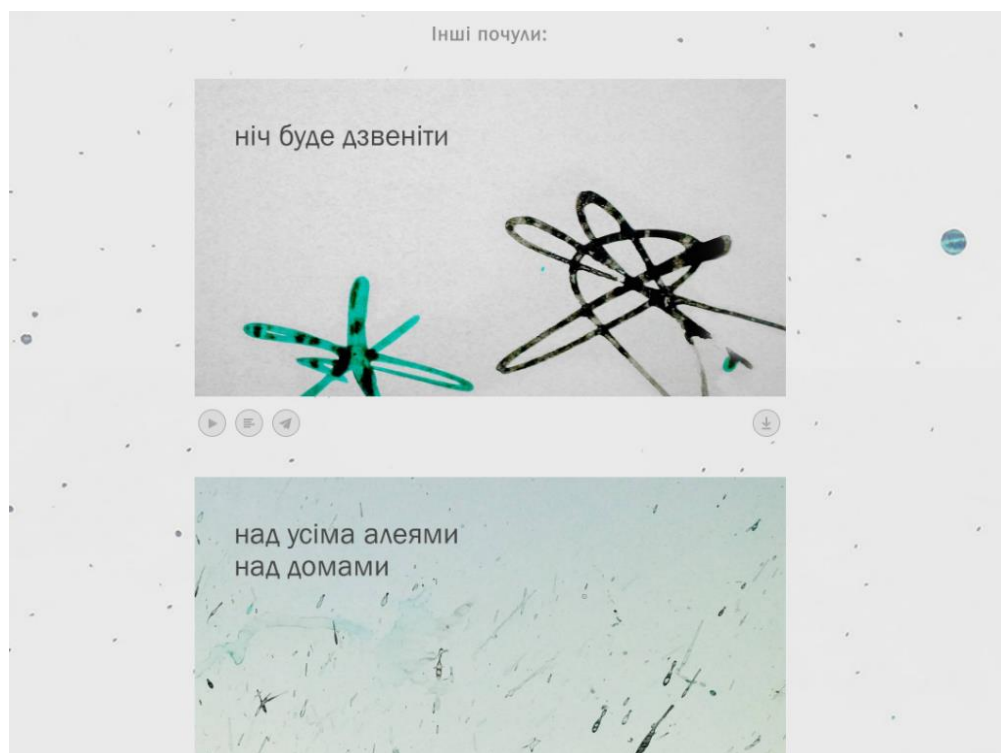

Рис. 2.5. Фільм-концерт «Розділові Наживо»

Рис. 2.6. Проєкт «Кроп-спадщина»

Додаток Д

Апробаційна частина дослідження

- **Демковець А.** Національна культура в умовах глобальних викликів і культурної взаємодії народів. *Актуальні питання культурології: альм. наук. т-ва «Афіна»*. Вип. 24. Рівне: РДГУ, 2025. С. 53-58 [153 с.].
- **Демковець А.** – здобувачка ОС «Бакалавр» спец. 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. Звітна наук. конф. за 2025 рік, Рівне, РДГУ, 14-15 трав. 2026 р.: Програма. Рівне: РДГУ 2026. С.
- **Демковець А.** – здобувачка ОС «Бакалавр» спец. 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» РДГУ – Місце та роль національної культури в умовах глобальних викликів і культурної взаємодії народів. *Національна ідентичність крізь призму сучасних катаклізмів: історико-культурний контекст: XXI між нар. наук.-практ. конф.*, 20-21 листоп. 2025 р., м. Рівне: Програма. Рівне: РДГУ, 2025. С.32 [39 с.].